

ΣΕΠΤΙΜΙΟΥ ΤΕΡΤΥΛΛΙΑΝΟΥ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ (De Paenitentia)^(*1)

Κεφ. 1ο. Η μετάνοια των εθνικών

I. Paenitentiam hoc genus homines quod et ipsi retro fuimus, caeci sine domini lumine, natura tenus norunt passionem animi quandam esse quae obveniat de offensa sententiae prioris.

1. 1. Ο φυσικός άνθρωπος αντιλαμβάνεται τη μετάνοια σαν μιά αντίδραση του νου που γεννιέται από απέχθεια προς ένα δυσάρεστο συναίσθημα που είχε δοκιμάσει προηγουμένως: τέτοιοι άνθρωποι είμαστε κι εμείς στο παρελθόν, *τυφλοί, χωρίς το φως του Κυρίου*. 2. Αυτοί οι άνθρωποι όμως βρίσκονται τόσο μακριά από τη λογική της μετάνοιας, όσο μακριά βρίσκονται από το Δημιουργό της λογικής. Στην πραγματικότητα η λογική ανήκει στο Θεό, διότι ο Πλαστουργός όλων δημιούργησε, ρύθμισε και καθόρισε τα πάντα με τη λογική, και χωρίς τη λογική δεν μπορούμε να προσεγγίσουμε και να κατανοήσουμε το θέλημά Του. (*2)

(2 ΚΟΡ. 4:4)

η λογική ανήκει στο Θεό ... και χωρίς τη λογική δεν μπορούμε να προσεγγίσουμε και να κατανοήσουμε το θέλημά Του

3. Όσοι λοιπόν αγνοούν το Θεό, αναγκαστικά αγνοούν και τα δικά Του πράγματα, διότι κανείς δεν ανοίγει το θησαυροφυλάκιό του σε ξένους. Έτσι ακολουθούν την πορεία της ζωής χωρίς το πηδάλιο της λογικής, και **δεν ξέρουν πως να αποφύγουν την επικείμενη καταιγίδα που θα σαρώσει τον κόσμο**. 4. Εκτός αυτού, το πόσο παράλογα αντιμετωπίζουν το θέμα της μετάνοιας φαίνεται χαρακτηριστικά από το γεγονός ότι μετανοούν ακόμα και για τις καλές τους πράξεις. Μετανοούν για την καλοπιστία, την αγάπη, την απλότητα της καρδιάς, την υπομονή, το έλεος,

(*1) Γράφθηκε περί το 195 μ. Χ. (*2) Η λογική είναι ουσιαστικό εργαλείο να πλησιάσει κανείς το Θεό. Η Γραφή αποκαλείται “το λογικόν άδολον γάλα” (1 ΠΕΤΡ. 2[B]:2-KMN). Ο Παύλος απευθύνεται στη λογική του ανθρώπου, “Κρίνατε σεις καθ’ εαυτούς· είναι πρόπον γνή να προσεύχηται εις τον Θεόν ασκεπής;” (1 ΚΟΡ. 11[1Α]:13-BMB) και ο ίδιος με επιχειρήματα “έπειθεν τε Ιουδαίους και Ελληνας” (ΠΡΑΞ. 18[1Η]:4-KMN). Όμως η λογική δεν πρέπει να υπεισέρχεται στα δόγματα καταστρέφοντας τις ρίζες της πίστεως. Για το λόγο αυτό ο Τερτυλλιανός μιλώντας για την άσπορο σύλληψη του Χριστού έγραψε: “Πιστεύω γιατί είναι παράλογο” (Credo, quia absurdum est)

5. απλά και μόνο αν μιά πράξη τους που είχε σαν κίνητρο κάποιο απ' τα παραπάνω, έτυχε να αντιμετωπιστεί με αχαριστία, **βδελύττονται τον εαυτό τους που έκαναν το καλό.** Κι αυτό το είδος της μετάνοιας που αφορά τις καλύτερες πράξεις τους φροντίζουν να κρατούν στην καρδιά τους, ώστε να θυμούνται να μην ευεργετήσουν κανέναν ξανά. Γι' αυτούς η μετάνοια είναι μέσον που τους επιτρέπει ν' αμαρτάνουν μάλλον, παρά να κάνουν το σωστό.

Κεφ. 2ο. Η αληθινή μετάνοια προέρχεται από το Θεό και υπόκειται στους νόμους Του

1. Αν όμως λειτουργούσαν σαν άνθρωποι που γνωρίζουν το Θεό και τη λογική, θα ζύγιζαν τη σοβαρότητα της μετάνοιας και δεν θα την εφάρμοζαν ποτέ με τρόπο τέτοιο που να γίνει αιτία να καταδικαστούν **γιά διεστραμμένα αυτοβελτίωση.** Δηλαδή θα περιόριζαν την αμαρτία τους, κι αυτό από φόβο Θεού.

2. Αλλά όταν δεν υπάρχει φόβος δεν υπάρχει βελτίωση. Και όταν δεν υπάρχει βελτίωση μάταιη είναι η μετάνοια, γιατί δεν αποδίδει τον καρπό γιά τον οποίον ο Θεός τη φύτεψε, δηλαδή τη σωτηρία του ανθρώπου.

3. Αφού το ανθρώπινο θράσος στο πρόσωπο του πρωτόπλαστου Αδάμ διέπραξε πολλές και σοβαρές αμαρτίες, κι αφού η καταδίκη του ανθρώπου έγινε αιτία να χάσει τον παράδεισο και την αθανασία, **ο Θεός αμέσως έδειξε έλεος και εγκαινίασε ο ίδιος το θεσμό της μετάνοιας: μεταμελήθηκε γιά την καταδίκη που επέβαλε η προηγούμενη οργή Του,** και συγχώρεσε το πλάσμα το δημιουργημένο κατ' εικόνα Του.

όταν δεν υπάρχει φόβος δεν υπάρχει βελτίωση. Και όταν δεν υπάρχει βελτίωση μάταια είναι η μετάνοια, γιατί δεν αποδίδει τον καρπό γιά τον οποίον ο Θεός τη φύτεψε, δηλαδή τη σωτηρία του ανθρώπου

(ΓΕΝ. 6:6)

II. Quodsi dei ac per hoc rationis quoque compotes agerent, merita primo paenitentiae expenderent nec unquam eam ad augmentum perversae emendationis adhiberent; modum denique paenitendi temperarent quia et delinquendi tenerent, timentes dominum scilicet.

4. Κι έτσι σύναξε ένα λαό και τον έκανε δικό Του, τον ανέθρεψε με πολλές και άφθονες δωρεές, αλλά βρίσκοντάς τον τόσο αχάριστο, τον παρώτρυνε συνεχώς να μετανοεί με τη φωνή των προφητών που γι' αυτό το λόγο έστειλε. Αργότερα, μαζί με την υπόσχεση της Χάρης που κατά τον έσχατο καιρό σκόπευε να εκχέει διά του Πνεύματός Του σαν πλημμυρίδα φωτός στην οικουμένη, διέταξε το βάπτισμα της μετάνοιας να προηγηθεί, ώστε να προετοιμάσει με το σημείο και τη σφραγίδα της μετάνοιας αυτούς που η Χάρη Του καλούσε να γίνουν κληρονόμοι της επαγγελίας που είχε δώσει στον Αβραάμ.

5. Ο Ιωάννης ακατάπαυστα έλεγε: «Μετανοείτε, διότι η σωτηρία των εθνών επλησίασε» – δηλαδή έρχεται ο Κύριος που φέρνει τη σωτηρία, όπως ο Θεός υποσχέθηκε. 6. Ως προάγγελος του Κυρίου, ο Ιωάννης κήρυξε μετάνοια που αποσκοπούσε στην κάθαρση του ανθρώπινου νου από το μολυσμό που προκάλεσαν βαθιά ριζωμένα σφάλματα, και της ανθρώπινης καρδιάς από το μίasma που γέννησε η άγνοια, ώστε ο οίκος της καρδιάς να σαρωθεί και να απαλλαγεί από όλα τα σκουπίδια, για να γίνει κατοικία του Αγίου Πνεύματος που επρόκειτο να έρθει να εγκατασταθεί εκεί, μαζί με τις ουράνιες ευλογίες Του.

MATΘ. 3:1-12
ΜΑΡΚ. 1:4
ΛΟΥΚ. 3:4-6

7. Σ' αυτές τις ευλογίες δίνουμε το όνομα της σωτηρίας, της οποίας η άφεση των αμαρτιών αποτελεί το προκαταρκτικό στάδιο: διότι ο (τελικός) σκοπός και ο αγώνας της μετάνοιας είναι να συνεργαστεί με το θείο έλεος. (*3) Αυτό που ωφελεί τον άνθρωπο αποτελεί υπηρεσία προς τον Θεό. (*4) 8. Ο κανόνας της μετάνοιας όμως, τον οποίο μαθαίνουμε όταν γνωρίσουμε τον Κύριο, (*5) λέει πως **βίαια χέρια δεν κάνουν καλές πράξεις.**

(*3) Με αυτό τον τρόπο -της συνεργείας- εξασφαλίζεται η σωτηρία. (*4) Πρόκειται για την πνευματική αύξηση μέσω της συνεχούς μετάνοιας. (*5) Ο Ειρηναίος Λυών (132-202) από τους πρώτους κάνει μνεία περί «Κανόνα της αληθείας, όν δια του βαπτισματος είληφεν» ο βαπτισμένος. (Ελεγχος ..., 1:9:4)

9. Ο Θεός ποτέ δεν εγκρίνει την αποδοκιμασία των καλών πράξεων, γιατί είναι δικές Του. Και αφού ο ίδιος ο Κύριος είναι ο εμπνευστής των καλών πράξεων, είναι λογικά υπερασπιστής τους. Επίσης είναι ο αποδέκτης τους, άρα κι ο μισθαποδότης τους.

10. Ας το καταλάβει λοιπόν η κακία των ανθρώπων που μετανοεί ακόμα και για τα καλά έργα. Ας το καταλάβει και η καλοσύνη τους, που κάνει το καλό για να λάβει ανταπόδοση (*6): και οι δύο είναι γήϊνες και θνητές.

11. Ελάχιστο καλό σου κάνει η ευγνωμοσύνη των ανθρώπων και ελάχιστο κακό η αχαριστία τους, γιατί την καλή πράξη θα την ανταποδώσει ο Θεός, όπως και την κακή. Αυτός είναι ο Κριτής που κάνει ανταπόδοση σε κάθε περίπτωση.

12. Εφόσον λοιπόν ο Θεός σαν Κριτής απαιτεί και υπερασπίζεται τη δικαιοσύνη, και εφόσον στη δικαιοσύνη αποβλέπει όταν επιβάλλει την πειθαρχία Του, δε χωρά αμφιβολία ότι ο Θεός κρίνει τη μετάνοιά μας με κριτήρια δικαιοσύνης, όπως και όλες τις πράξεις μας. Άρα το καθήκον μας εκπληρώνεται υπό τον όρον ότι η μετάνοια αφορά μόνο αμαρτίες.

13. Εξ άλλου, μόνο οι κακές πράξεις είναι αμαρτίες, και καμιά αγαθοεργία δεν αποτελεί παράπτωμα.

14. Τότε πώς γίνεται να μετανοεί κάποιος που δεν διέπραξε παράπτωμα; Γιατί επιβάλλει στην αγαθότητά του αυτό που η κακία οφείλει να κάνει; Βλέπουμε πως όταν κάτι γίνεται εκεί που δεν πρέπει να γίνει, εκεί που χρειάζεται περισσότερο παραβλέπεται. (*7)

Οι κακές πράξεις είναι αμαρτίες, και καμιά αγαθοεργία δεν αποτελεί παράπτωμα

(*6) ΛΟΥΚ. 14[ΙΔ]:12. (*7) Επανέρχεται στην αρχική του υπόθεση, κατακρίνοντας αυτούς που μετανοούν γιατί έκαναν το καλό, γιατί βοήθησαν κάποιον, κ.ο.κ. Τονίζει ότι αυτό είναι παραλογισμός.

Κεφ. 3. Οι αμαρτίες διακρίνονται σε σωματικές και πνευματικές. Και τα δύο είδη υπόκεινται αν όχι σ' ανθρώπινο, τουλάχιστον σε θεϊκό έλεγχο και τιμωρία. (*8)

III. Quorum ergo paenitentia iusta et debita videatur, id est quae delicto deputanda sint, locus quidem xpostulatdenotare, sed otiosum videri potest.

1. Αν και η περίπτωση απαιτεί να σημειώσουμε τις πράξεις για τις οποίες είναι σωστό και δίκαιο να μετανοούμε – δηλαδή αυτές που χαρακτηρίζονται ως αμαρτίες – στην πραγματικότητα όμως δεν χρειάζεται.

2. Διότι αφού γνωρίσαμε τον Κύριο, το πνεύμα μας, που «ενέβλεψεν» στο Δημιουργό του και φωτίστηκε από την γνώση της αλήθειας, **διδάσκεται από τα θεία εντάλματα καθώς αυτά του γνωστοποιούνται**, και συνειδητοποιεί ότι «αμαρτία είναι ό,τι ο Θεός μας προστάζει να μην κάνουμε». Και εφόσον κατά γενική ομολογία ο Θεός είναι η ουσία του αγαθού, έπεται πως ο Θεός απορρίπτει το κακό, γιατί δυό αλληλοαναιρούμενες τάσεις δεν μπορούν να συνυπάρξουν.

(ΛΟΥΚ. 22:61)

ο Θεός είναι η ουσία του αγαθού, έπεται πως ο Θεός απορρίπτει το κακό

3. Όμως θα ήταν χρήσιμο να εξετάσουμε εν συντομία τις δύο κατηγορίες αμαρτιών: σαρκικές, δηλαδή σωματικές, και πνευματικές. Γιατί αφού ο άνθρωπος έχει διττή υπόσταση, εννοείται πως από τις δύο υποστάσεις του πηγάζουν οι αμαρτίες του. (*9)

4. Το σώμα και το πνεύμα είναι μεν διαφορετικά, αλλά τα δύο είδη αμαρτιών δεν διαφέρουν ως προς την σοβαρότητα: από αυτή την άποψη είναι ίσα διότι το σώμα και το πνεύμα είναι ένα, ώστε να μη θεωρήσει κανείς το ένα είδος αμαρτίας περισσότερο αμελητέο από το άλλο.

5. Η σάρκα και το πνεύμα είναι και τα δυό πλάσματα του Θεού, το ένα έργο των χειρών Του και τ'άλλο δοσμένο απ'τη πνοή Του.

(*8) Παραμερίζοντας για λίγο το δόγμα της «δικαίωσης διά πίστεως», οφείλουμε να παραδεχτούμε ότι η στάση της εκκλησίας απέναντι στην αμαρτία και τον αμαρτωλό, είναι αυτό που κυρίως φανερώνει αν η εκκλησία «στέκεται στην πίστη» (2 ΚΟΡ. 1[Α]:24) ή όχι. (*9) Ο άνθρωπος αποτελείται από σώμα-πνεύμα-ψυχή (1 ΘΕΣ. 5[Ε]:23), αλλά η τριττή αυτή ύπαρξη χωρίζεται στον εσωτερικό και εξωτερικό άνθρωπο.

Ο Θεός που τα δημιούργησε και τα δύο προσβάλλεται εξ ίσου από τις αντίστοιχες αμαρτίες τους.

6. Μπορείς να ξεχωρίσεις τις πράξεις της σάρκας και του πνεύματος; Αυτά τα δύο είναι συνδεδεμένα όχι μόνο στη ζωή και στο θάνατο αλλά και στην ανάσταση, όταν «*εκείνη την ώρα*» θα αναστηθούν μαζί, είτε για αιώνια ζωή, αν από κοινού έχουν ζήσει δικαίως, είτε για κρίση, αν από κοινού έχουν αμαρτήσει.

(1 ΙΩΑΝ. 2:18)

7. Θα το πούμε ξανά και ας το καταλάβουμε μια για πάντα, ότι και οι δύο υποστάσεις του ανθρώπου έχουν ανάγκη μετανοίας. Την ίδια ενοχή μοιράζονται, και ο ίδιος Κριτής θα τις κρίνει, ο Θεός. Άρα χρειάζονται την ίδια θεραπεία, **δηλαδή τη μετάνοια**.

8. Ονομάσαμε τις αμαρτίες «*πνευματικές*» και «*σωματικές*», διότι πρόκειται για αμαρτωλές **σκέψεις** και για αμαρτωλές **πράξεις**. Η αμαρτωλή πράξη είναι σωματική αμαρτία γιατί έχει υλική υπόσταση, δηλαδή μπορούμε να τη δούμε και να την αγγίξουμε.

Αλλά η αμαρτία που βρίσκεται στο νου είναι πνευματική, διότι το πνεύμα δεν μπορούμε ούτε να το δούμε, ούτε να το αγγίξουμε.

Ας μην είμαστε τόσο επιπόλαιοι ώστε να νομίζουμε ότι οι αμαρτωλές σκέψεις θα διαφύγουν της προσοχής του Θεού όπως ξεφεύγουν από τον έλεγχο της πεπερασμένης ανθρώπινης ικανότητας που δεν μπορεί να διεισδύσει στα άδυτα του νου

9. Έτσι βλέπουμε ότι πρέπει να αποφεύγουμε όχι μόνο τις αμαρτωλές πράξεις, αλλά και τις αμαρτωλές σκέψεις, και αν πέσουμε σε κάποια από αυτές να μετανοούμε.

Ας μην είμαστε τόσο επιπόλαιοι ώστε να νομίζουμε ότι οι αμαρτωλές σκέψεις θα διαφύγουν της προσοχής του Θεού όπως ξεφεύγουν από τον έλεγχο της πεπερασμένης ανθρώπινης ικανότητας που δεν μπορεί να διεισδύσει στα άδυτα του νου.

10. Ο Θεός είναι πανταχού παρών και παντογνώστης. Τα μάτια Του βλέπουν τις αμαρτίες και όταν γίνονται πράξη, **αλλά και όταν κυοφορούνται στο νου**. Ο Θεός γνωρίζει και κρίνει, και δεν μπορεί να προσποιείται πως δεν είδε αυτά που διέκριναν τα μάτια Του.

11. Μήπως δεν ξέρουμε ότι η σκέψη προηγείται της πράξης; **Αν εξαιρέσουμε μερικές αμαρτίες που γίνονται κατά τύχη, κατ' ανάγκη ή από άγνοια, (*10) όλες οι άλλες συλλαμβάνονται πρώτα στον νου**.

12. Η αμαρτωλή επιθυμία λοιπόν από την οποία προέρχεται η αμαρτωλή πράξη σίγουρα θα τιμωρηθεί γιατί προηγείται σε ενοχή – και η ενοχή της παραμένει ακόμα και σε περίπτωση που εμποδιστεί από κάτι τυχαίο και δεν γίνει πράξη. (*11)

13. Ο Κύριος **συμπλήρωσε το Νόμο (*11α)** προσθέτοντας στις άλλες απαγορεύσεις και την απαγόρευση **των αμαρτωλών επιθυμιών**.

Γι' αυτό ονομάζει μοιχό όχι μόνο τον άνδρα που αναμείχθηκε στο γάμο τρίτου, αλλά κι εκείνον που μόλυνε *μιά γυναίκα με την επιθυμία της ματιάς του*. (ΜΑΤΘ. 5:27-28)

14. **`Αρα είναι πολύ επικίνδυνο γιά το νου να σκέφτεται αυτό που απαγορεύεται να πράξουμε**, και επιπόλαια να αποφασίζει να το εκτελέσει. Ακόμα και αν δε φτάσει στην ολοκλήρωση της πράξης, το αμετάκλητο της απόφασης έχει τέτοια ισχύ που υποκαθιστά την πράξη – και σαν πράξη θα τιμωρηθεί.

15. Τι νόημα έχει να λες, «*το'θελα, αλλά δε το έκανα*»; Αφού το επιθύμησες ας το πραγματοποιήσες, (*12) **ειδάλλως ας μην επιθυμούσες καθόλου αυτό που απαγορεύεται**.

(*10) Εκπληκτικός διαχωρισμός, δεν τα θεωρεί όλα το ίδιο. (*11) Εδώ καταδικάζει το κίνητρο άσχετα αν για διάφορους λόγους δεν έγινε πράξη. (*11α) «Όλα αυτά ο ίδιος τα εκπλήρωσε και τα συμπλήρωσε όταν ήλθε» Ειρηναίος Λυών, *Έλεγχος...*, IV:34:2. (*12) Αν ήταν κάτι καλό και όχι αμαρτία.

16. Όταν στην προκειμένη περίπτωση ομολογείς το περιεχόμενο της συνειδησής σου, είναι σα να καταδικάζεις τον εαυτό σου. Γιατί αν επιθυμούσες το αγαθό, θα έπρεπε να το πραγματοποιήσεις ασυζητητί. Από την άλλη μεριά, η αναστολή της πραγματοποίησης του κακού δείχνει πως δεν έπρεπε να το επιθυμήσεις καν. **Και στις δύο περιπτώσεις είσαι ένοχος: στην πρώτη γιατί επιθύμησες το κακό (παρόλο που δεν το έκανες), και στη δεύτερη γιατί δεν έκανες το αγαθό (παρόλο που το επιθύμησες).**

Κεφάλαιο 4. Πρέπει να μετανοούμε για όλες τις αμαρτίες (σωματικές και πνευματικές), κι αυτό όχι μόνο γιατί είναι καλό, αλλά επειδή το προστάζει ο Θεός

1. Ο Θεός μας προειδοποίησε μεν για την τιμωρία που θα επιβάλλει η κρίση Του, αλλά υποσχέθηκε και να μας συγχωρήσει αν μετανοήσουμε για όλες τις αμαρτωλές σκέψεις και πράξεις μας. Είπε στο λαό: «**μετανοήσατε και θα σας σώσω**».

ΙΕΖ. 18:30-32

ΙΕΖ. 33:11

2. Και πάλι, «**ζω εγώ, λέγει Κύριος, και προτιμώ τη μετάνοια παρά το θάνατο (του αμαρτωλού)**». Άρα η μετάνοια είναι «ζωή», αφού την προτιμούμε σε σχέση με τον «θάνατο».

Εσύ, άνθρωπε αμαρτωλέ σαν εμένα – ή μάλλον λιγώτερο από μένα γιατί εγώ είμαι ο κατ'εξοχήν αμαρτωλός – (*13) αρπάξε την ευκαιρία της μετάνοιας σαν το ναυαγό που αρπάζει τη σανίδα της σωτηρίας. (*14)

(1 TIM. 1:15)

3. Αυτή δεν θα σε αφήσει να βουλιάξεις στα κύματα της αμαρτίας, και θα σε οδηγήσει στο λιμάνι του ελέους του Θεού.

IV. 1. *Omnibus ergo delictis seu carne seu spiritu, seu factoseu voluntate commissis qui poenam per iudicium destinavit, idem et veniam per paenitentiam sponondit dicens ad populum: paenitere et saluum faciam te.*

(*13) Κάνει χρήση της αναφορά του απ. Παύλου αναφερόμενος και στον εαυτό του. Αυτό είναι συναίσθηση των ελλειψεών μας: "Τις συναισθάνεται τα εαυτού αμαρτήματα; καθάρισόν με από των κρυφίων αμαρτημάτων." (ΨΑΛΜ. 19[ΙΘ]:12-BMB)-" παραπτώματα τις συνήσει εκ των κρυφίων μου καθάρισον με" (ΨΑΛΜ., 18[ΙΗ]:13-Ο'). (*14) «σανίδα σωτηρίας»: ευρύτατα χρησιμοποιούμενη σήμερα, αυτή η έκφραση του Τερτυλλιανού πέρασε πρώτα στην δυτική θεολογική ορολογία και από κει στον καθημερινό λόγο.

Επωφελήσου απ'αυτή την απροσδόκητη και χαρμόσυνη ευκαιρία που σου προσφέρονται: Εσύ που στα μάτια του Θεού ήσουν κάποτε «ρανίς από κάδου», «λεπτόν άχυρον αλωνίου» και «σκεύος κεραμέως», μπορείς από δω και στο εξής να γίνεις «σαν δέντρο φυτεμένο κοντά στα ρυάκια των νερών, το οποίο δίνει τον καρπό του στον καιρό του, και το φύλλο του δεν μαραίνεται» «και δεν θέλει ιδεί όταν έρχεται το καύμα», ούτε την αξίνα στη ρίζα του.

ΗΣ. 40:15
ΜΑΤΘ. 3:12
ΑΠΟΚ. 2:27
ΨΑΛΜ. 1:3

ΙΕΡ. 17:8
ΜΑΤΘ. 3:10

4. Τώρα που βρήκες την «αλήθεια», μετανόησε γιά τα σφάλματά σου. **Μετανόησε γιατί αγάπησες πράγματα που δεν αγαπά ο Θεός.** Ακόμα και μεις οι άνθρωποι δεν επιτρέπουμε στους δούλους μας να αγαπούν πράγματα που μας προσβάλλουν. Η εκούσια υπακοή συνεπάγεται συμφωνία πεπιοθήσεων.

(ΙΩΑΝ. 14:6)

5. Τα αγαθά της μετάνοιας είναι τόσο πολλά που αν θέλουμε να εξαντλήσουμε το θέμα πρέπει να επιδοθούμε σε μακροσκελείς λόγους. Όμως θα περιοριστούμε να δώσουμε με τις μικρές μας δυνάμεις στον αναγνώστη να καταλάβει ένα και μόνο: **ότι αυτό που ο Θεός προστάζει είναι το καλύτερο γιά μας.**

6. Το να διερωτώμεθα αν η εντολή του Θεού είναι «καλή», το θεωρώ ύβρη: είμαστε υποχρεωμένοι να υπακούσουμε όχι γιατί η εντολή είναι καλή, αλλά γιατί ο Θεός το διέταξε. Η αξίωση υπακοής είναι το πρωταρχικό δικαίωμα της θείας δυνάμεως και μεγαλειότητος. **Η εξουσία του Κυρίου έχει μεγαλύτερη αξία από τη χρησιμότητα του δούλου.**

Το να διερωτώμεθα αν η εντολή του Θεού είναι «καλή», το θεωρώ ύβρη

7. Γιατί αναρωτιέσαι: «είναι καλό να μετανοήσω ή δεν είναι;» Ο Θεός σε προτρέπει- κι όχι μόνο σε προτρέπει αλλά και σε παροτρύνει. Σε προσκαλεί, προσφέροντάς σου την ανταμοιβή της σωτηρίας. Και γιά να Τον πιστέψεις ορκίζεσαι στον εαυτό Του λέγοντας, «ζω εγώ». (*15)

(*15) «Ζω εγώ τάδε λέγει Κύριος ου βούλομαι τον θάνατον του ασεβούς ως το αποστρέψαι τον ασεβή από της οδού αυτού και ζήν αυτόν αποστροφή αποστρέψατε απο της οδού υμών και ίνα τι αποθήσκετε οίκος Ισραήλ»-(Ζω εγώ, λέγει Κύριος ο Θεός, δεν θέλω τον θάνατον του αμαρτωλού, αλλά να επιστρέψη ο ασεβής από της οδού αυτού και να ζή· επιστρέψατε, επιστρέψατε από των οδών υμών των πονηρών· διά τι να αποθάνητε, οίκος Ισραήλ;)-[Ζω εγώ, λέει ο Κύριος ο Θεός, δεν θέλω τον θάνατο του αμαρτωλού, αλλά να επιστρέψει ο ασεβής από τον δρόμο του, και να ζει· επιστρέψτε, επιστρέψτε από τους πονηρούς σας δρόμους· γιατί να πεθάνετε, οίκος Ισραήλ;] (ΙΕΖ. 33[ΑΓ]:11-Ο'-BMB-Φύ.)

**Μακάριοι
εμείς που για
χάρη μας ορκί-
ζεται ο Θεός!
Δυστυχής
όποιος δεν
πιστεύει στον
Κύριο ακόμα
και όταν Εκεί-
νος ορκίζεται!**

8. Μακάριοι εμείς που για χάρη μας ορκίζεται ο Θεός! Δυστυχής όποιος δεν πιστεύει στον Κύριο ακόμα και όταν Εκείνος ορκίζεται! Εκείνο λοιπόν που ο Θεός τόσο θερμά συστήνει και μάλιστα επικυρώνει με όρκο, πρέπει να το χειριστούμε και να το περιφρουρήσουμε **με τη μεγαλύτερη σοβαρότητα**, ώστε μένοντας σταθερά στην πίστη της επίσημης υποσχέσης της θείας χάριτος, να συνεχίσουμε να μένουμε στους καρπούς και τα οφέλη της.

Κεφ. 5. Η αμαρτία δε πρέπει να επαναλαμβάνεται μετά τη μετάνοια (*16)

1. Από τη στιγμή που θα γνωρίσουμε τη μετάνοια που ο Θεός μας έδειξε και στην οποία μας προτρέπει διά της θείας χάριτος, τη μετάνοια αυτή που μας αποκαθιστά στη χάρη του Κυρίου, **δεν επιτρέπεται να την ακυρώσουμε επιστρέφοντας στην αμαρτία.**

2. Δεν μπορείς να επικαλεστείς άγνοια εάν αφού γνωρίσεις τον Κύριο και δεχτείς τις εντολές Του, εάν δηλαδή μετανοήσεις, αμαρτήσεις και πάλι.

3. Στην περίπτωση αυτή, όσο περισσότερο γνωρίζεις τόσο περισσότερο στερεώνεσαι στην απείθεια. **Γιατί αν ο λόγος που μετανόησες από τις αμαρτίες σου ήταν ότι άρχισες να φοβάσαι τον Κύριο, τι σε έκανε να σταματήσεις αυτό που είχες αρχίσει να κάνεις από φόβο, αν όχι το ότι σταμάτησες να φοβάσαι;**

4. Η απείθεια διώχνει το φόβο του Θεού. Δεδομένου ότι θα τιμωρηθούν (αν αμαρτήσουν) ακόμα κι αυτοί που δεν γνωρίζουν τον Κύριο – η δικαιολογία για άγνοια δεν ισχύει, επειδή ο Θεός κάνει τον εαυτό Του προσιτό σε όλους τους ανθρώπους και γίνεται αντιληπτός απ' τις ουράνιες ευλογίες Του (*17) – **σκεφθήτε πόσο επικίνδυνο είναι να Τον περιφρονήσει κάποιος που Τον έχει γνωρίσει!**

V. 1. *Hoc enim dico, paenitentiam, quae per Dei gratiam ostensa et indicta nobis in gratiam nos domino revocat, semel cognitam atque susceptam numquam posthac iteratione delicti resignari oportere.*

(*16) Στηρίζεται στο Α' ΙΩΑΝ. 3|Γ|:9: «πας όστις εγεννήθη εκ του Θεού αμαρτιαν δεν πράττει» που εισηγείται τον καθαρισμό της καρδιάς από μόνιμες και θανάσιμες αμαρτίες. Με την πάροδο των ετών όμως, φαίνεται πως οι εκκλησίες προτίμησαν την «εβδομηκοντάκις επτά» φορές συγχώρηση του ΜΑΤΘ. 17|ΙΖ|:22, μ' αποτέλεσμα η «άφεση αμαρτιών» της Δυτικής και Ανατολικής εκκλησίας κι η παράτυπη χρήση του Α' ΙΩΑΝ. 1|Α|:7 που αναφέρονται στις μη θανάσιμες αμαρτίες να έχουν καταντήσει ένα σφουγγάρι που σβήνει επαναλαμβανόμενες αμαρτίες κι η τυπική εξομολόγηση ν' αποτελεί ενθάρρυνση μάλλον παρά αποτροπή του αμαρτάνειν. (*17) ΠΡΑΞ. 14|ΙΔ|:15-17.

5. Και όντως Τον περιφρονεί ο άνθρωπος ο οποίος, **έχοντας κατανοήσει με τη βοήθειά Του το καλό και το κακό**, προσβάλλει την ίδια του την αντίληψη – δηλαδή το δώρο του Θεού – επαναλαμβάνοντας την αμαρτία που είχε συνειδητοποιήσει πως πρέπει να αποφεύγει. Εγκαταλείποντας το δώρο απορρίπτει τον Δότη. Μη τιμώντας την ευεργεσία αρνείται τον Ευεργέτη.

6. Πώς μπορεί να είναι ευάρεστος στο Θεό αν δεν τιμήσει το δώρο Του; Κατ' αυτό τον τρόπο δεν αποδεικνύεται μόνο απειθής προς το Θεό, αλλά και αχάριστος.

7. Εξ άλλου αυτός ο άνθρωπος διαπράττει σοβαρότατο αμάρτημα εις βάρος του Θεού διότι αφού προηγουμένως – *με την δύναμη της μετάνοιας* – είχε απορρίψει τον ενάντιο του Θεού, τον διάβολο, και τον είχε υποτάξει στον Κύριο, **η επιστροφή του στον εχθρό γίνεται τώρα αιτία να δυναμώσει και να χαρεί ο Πονηρός, και να υπερηφανεύεται εναντίον του Θεού επειδή απέκτησε ξανά το θύμα που για λίγο είχε χάσει.**

8. Αυτός ο άνθρωπος (*είναι επικίνδυνο ακόμα και να το πούμε, αλλά το λέμε προς οικοδομή*) είναι σαν να προτιμά το διάβολο από το Θεό. Διότι φαίνεται πως, αφού τους γνώρισε και τους δύο, έκανε τη σύγκριση μεταξύ τους, κι έκρινε καλύτερο εκείνο στον οποίο αποφάσισε να ξαναγυρίσει. (*18)

9. Έτσι λοιπόν, όποιος ευαρέστησε κατ' αρχάς το Θεό με τη μετάνοιά του, και κατόπιν μετανόησε γιά τη μετάνοιά του χαροποιώντας το διάβολο, γίνεται τόσο βδελυκτός στα μάτια του Θεού, όσο καλοδεχούμενος γίνεται από τον εχθρό.

όποιος ευαρέστησε κατ' αρχάς το Θεό με τη μετάνοιά του, και κατόπιν μετανόησε γιά τη μετάνοιά του χαροποιώντας το διάβολο, γίνεται τόσο βδελυκτός στα μάτια του Θεού, όσο καλοδεχούμενος γίνεται από τον εχθρό.

(*18) Δεν κατακρίνεται ο άνθρωπος για την πτώση του, για την αμαρτία του, για την αδυναμία του, αλλά για το γεγονός ότι δεν δέχεται την θεραπεία του μετέχοντας στην διαδικασία της μεταμορφώσής του. Ο ίδιος ο Κύριος δήλωσε: “ο δε δίκαιος εκ πίστεως ζήσεται και εαν υποστειληται ουκ ευδοκεί η ψυχή μου εν αυτώ”(Ο δε δίκαιος θέλει ζήσει εκ πίστεως· και εάν τις συρθή οπίσω, η ψυχή μου δεν ευαρεστείται εις αυτόν). ΕΒΡ. 10[Γ]:38-ΚΜΝ,ΒΜΒ.

10. Αλλά κάποιοι λένε, «ο Θεός ευαρεστείται αν Τον σεβόμαστε με το νου και την καρδιά, ακόμα κι αν δεν το δείχνουμε στην πράξη», και έτσι αμαρτάνουν χωρίς πρόβλημα, νομίζοντας πως έχουν πίστη και φόβο Θεού: σαν να λέμε μολύνουν τον γάμο τους χωρίς να ενοχλείται η αγνότητά τους, ή δηλητηριάζουν τους γονείς τους χωρίς να ενοχλείται η αγάπη τους! (*19)

11. Σ' όσους λοιπόν συνυπάρχουν ο φόβος του Θεού κι η αμαρτία, φαντάζομαι πως μπορούν επίσης να συνυπάρχουν η λύτρωση και η τιμωρία, γι' αυτό και δεν θα είναι παράδοξο να ριχτούν στην κόλαση (όντας σωσμένοι)!

12. Οποία διαστροφή, να αμαρτάνουν επειδή είναι θεοφοβούμενοι! Δηλαδή αν δεν είχαν φόβο Θεού δεν θα αμάρταναν;

13. Καλύτερα να μη δείχνουν καθόλου ευσέβεια, αν χρησιμοποιούν την ευσέβεια σαν πρόφαση για να προσβάλλουν τον Θεό.

Αλλά αυτοί οι χαρακτήρες συνήθως είναι υποκριτές που δεν μπορούν να χωρίσουν από το διάβολο, και η μετάνοιά τους δεν είναι ποτέ σταθερή.

Κεφ. 6. Η βάπτισμα δεν πρέπει να γίνεται επιπόλαια και βιαστικά. Πρέπει να έχει προηγηθεί μετάνοια που γίνεται φανερή με διόρθωση της ζωής

1. Αυτά που με τις φτωχές μας δυνάμεις προσπαθήσαμε να επισημάνουμε σχετικά με τη σταθερότητα και τη μονιμότητα της μετάνοιας, ισχύουν για όλους εκείνους που αφιερώνονται στον Κύριο και αγωνίζονται για τη σωτηρία προσπαθώντας να κερδίσουν την εύνοια του Θεού. (*20)

Καλύτερα να μη δείχνουν καθόλου ευσέβεια, αν χρησιμοποιούν την ευσέβεια σαν πρόφαση για να προσβάλλουν τον Θεό.

VI. 1. *Quidquid ergo mediocritas nostra ad paenitentiam semel capessendam et perpetuo continendam suggerere conata est, omnes quidem debitos domino spectat ut omnes salutis in promerendo deo petitores, sed praecipue novitiolis istis inminet,*

(*19) Είναι οι αρχαίοι Νικολαΐτες (ΑΠΟΚ. 2|Β|:15), που διδάσκουν δεν πειράζει, και σημασία έχει τι έχεις στη καρδιά. "Αυτοί δικαιολογούνται ότι ή θρησκεία δεν είναι στα ρούχα, αλλά στη καρδιά. Αλλά όταν εσύ θέλεις να αγοράσεις ένα παλτό και ψάχνεις από πόλη σε πόλη, ανακατεύεις την αγορά, κοιτάζεις τις γούνες από άκρη σε άκρη... ζετλίζεις όλες τις μπάλες των υφασμάτων και ερευνάς με τα δάκτυλα...σε ερωτώ όλο αυτό δεν προέρχεται από την καρδιά;" Βερνάρδος του Κλαιβώ (1091-1153), "Απολογία" κεφ. 8-14. (*20) Η σωτηρία κι η διατήρηση της εύνουιας του Θεού απαιτεί μόνιμο αγώνα. (ΦΙΛΙΠ. 2:12)

Ιδιαίτερα όμως πρέπει να τα προσέξουν οι νεόφυτοι που μόλις άρχισαν να δροσίζουν την ακοή τους με τους θείους λόγους. (*21) **Σαν κουταβάκια με μισάνοιχτα μάτια σκουντουφλάνε ένα γύρω, λένε πως απαρνούνται τις προηγούμενες πράξεις τους και μιλούν για μετάνοια την οποία αμελούν να ολοκληρώσουν.**

2. Δεν έχουν αλλάξει τελείως. Είναι σαν φρούτα που δείχνουν μεν ώριμα, αλλά σε μερικά σημεία διατηρούν τη γεύση της ανωριμότητάς τους.

3. Επί πλέον, η βιασύνη να βαφτιστούν προκαλεί καθυστέρηση της μετάνοιας και παλινδρομήσεις. Γιατί όταν αποκτήσουν ακλόνητη σιγουριά της άφεσης των αμαρτιών τους, αρχίζουν να «κλέβουν» τον καιρό: αντί να τον χρησιμοποιούν για να εκπαιδεύονται στην αναμαρτησία, (*22) τον μετατρέπουν σε χρόνο διακοπών (*23) κατά τον οποίο η αμαρτία επιτρέπεται.

4. Πόσο αντιφατικό είναι να περιμένουν να δώσει ο Θεός άφεση αμαρτιών σε μία μετάνοια που αυτοί δεν ολοκλήρωσαν! Είναι σαν να απλώνει κάποιος το χέρι του για να αγοράσει ένα προϊόν, χωρίς να δίνει το ακριβές αντίτιμο. **Ο Κύριος όρισε τη μετάνοια ως το αντίτιμο της λύτρωσης.** Σου προτείνει να εξαγοράσεις την τιμωρία σου, ανταλλάσσοντάς την με τη μετάνοιά σου.

Πόσο αντιφατικό είναι να περιμένουν να δώσει ο Θεός άφεση αμαρτιών σε μία μετάνοια που αυτοί δεν ολοκλήρωσαν!

5. Οι έμποροι δεν εξετάζουν το νόμισμα της συναλλαγής για να δουν μήπως είναι κατεστραμμένο ή κίβδηλο; Έτσι και ο Κύριος θα δοκιμάσει την μετάνοιά μας αν είναι γνήσια, πριν μας δώσει το πολύτιμο «προϊόν» της αιώνιας ζωής. (*24)

(*21) Παρόμοια φράση συναντάτε στο ΔΕΥΤ. 32[ΑΒ]:2). (*22) Ουσιαστικά στο να είναι καθαροί από τα θανάσιμα έργα της σαρκός, όχι αναμαρτησία με την απόλυτη έννοια. (Κοίτα: 1 ΙΩΑΝ. 1:8. (*23) Εδώ ο Τερτυλλιανός χρησιμοποιεί στρατιωτική ορολογία που σημαίνει «άδεια για διακοπές». (*24) Εδώ είναι σαφέστατο σε όλη την πατερική διδασκαλία ότι το βάπτισμα χωρίς συνειδητή μετάνοια και αποδεδειγμένη καθαρή ζωή από μόνο του δεν μπορεί να σώσει. Ο απ. Παύλος προειδοποίησε τους βαπτισμένους πιστούς της εποχής του για τον ίδιο κίνδυνο: "περί των οποίων σας προλέγω, καθώς και προείπον, ότι οι τα τοιαύτα πράττοντες βασιλείαν Θεού δεν θέλουσι κληρονομήσει." (ΓΑΛ. 5[Ε]:21-BMB).

6. Μερικοί λένε: «*Ας αναβάλουμε τη μετάνοιά μας. Κι όταν συγχωρεθούν οι αμαρτίες μας, θα φανεί καθαρά ότι έχουμε διορθωθεί.*» (*25) Δυστυχώς αυτό δεν πρόκειται να συμβεί. Αντίθετα, **η βελτίωση πρέπει να γίνει φανερή ενώ εκκρεμεί η άφεση**, ενώ υπάρχει ακόμα πιθανότητα τιμωρίας και ο μετανοών δεν έχει γίνει ακόμα άξιος – *αν μπορεί ποτέ να ονομαστεί άξιος* – να κερδίσει την απαλλαγή, ενόσω ο Θεός απειλεί και όχι αφού έχει συγχωρήσει.

7. Γιατί ποιός δούλος διατηρεί την ενοχή για παλιές κλοπές και λιποταξίες αφού κερδίσει την ελευθερία του; Και ποιός στρατιώτης δίνει λόγο για παλιά κακουργήματα μετά την απόλυσή του; **8. Ο αμαρτωλός πρέπει να θρηνεί πριν συγχωρηθούν οι αμαρτίες του**, επειδή ο καιρός της μετάνοιας συμπίπτει με τον καιρό του κινδύνου και του φόβου.

9. Δεν αρνούμαστε ότι η θεία δωρεά της άφεσης των αμαρτιών είναι από κάθε άποψη σίγουρη για αυτούς που πρόκειται να βαπτιστούν. **Όμως πρέπει να αγωνιστούμε για να φτάσουμε στο σημείο της απόλαυσης αυτής της ευλογίας.** Γιατί ποιός θα δώσει έστω και μιά σταγόνα από το νερό της βάπτισης σε άνθρωπο με ασταθή μετάνοια;

10. **Το να το πάρεις με δόλο, καταφέροντας με τις διαβεβαιώσεις σου τον υπεύθυνο να σε βαπτίσει, είναι εύκολο.** Αλλά ο Θεός προστατεύει το θησαυρό Του και δεν αφήνει τον ανάξιο να πλησιάσει. Λέει: «*Δεν υπάρχει κρυπτόν το οποίο δεν θέλει γίνει φανερόν*», και «*Ο Θεός είναι φως*».

ΛΟΥΚ. 8:17
1 ΙΩΑΝ. 1:5

11. **Μερικοί όμως νομίζουν ότι ο Θεός αναγκάζεται να δώσει και σε ανάξιους αυτό που υποσχέθηκε.** Έτσι παρερμηνεύουν τη γενναιοδωρία Του για δουλικότητα.

(*25) Αυτόματα δηλαδή με την βάπτιση. Μια ψευδοδιδασκαλία που το Μεσαίωνα έγινε δόγμα. «Έχει βασική σημασία στο θέμα της πίστεως, η βουλευτική συμμετοχή και όλη η εσωτερική συνεργασία του βαπτιζόμενου με τη θεία Χάρη. Το Μυστήριο του Βαπτίσματος –όπως εξάλλου και όλα τα μυστήρια- δεν δρά μαγικά πάνω στον βαπτιζόμενο, αλλά αγιάζει και φωτίζει τον προσφερόμενο στον Θεό αυτοπροαίρετα και ειλικρινά ... Εκεί που έχουν φθάσει τα πράγματα ή ο νηπιοβαπτισμός πρέπει να καταργηθεί ή ο θεσμός του αναδόχου πρέπει να αποκτήσει το αρχαίο δυναμικό κάλλος ...» Αρχιμ., π. Αντώνιος Ρωμαίος σχόλια του στις «Κατηχήσεις» του Κυρίλλου Ιεροσολύμων, (Εκδ., 'Ετοιμασία'-Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου, Καρέας 1999)

12. Αν όμως ο Θεός μας δίνει το σύμβολο του θανάτου (*26) κατ' ανάγκην, αυτό σημαίνει πως δεν το κάνει με τη θέλησή Του και δεν θα επιτρέψει να κρατήσουμε για πάντα το δώρο που έδωσε απρόθυμα.

13. **Μήπως δεν ξεπέφτουν από τη χάρη τόσοι πολλοί; Μήπως δεν τους αφαιρείται το δώρο;** Αυτοί πλησίασαν (το θησαυρό) αναξίως και έχτισαν στην άμμο ένα σπίτι καταδικασμένο να γκρεμιστεί. (*27)

14. Ας μην κολακεύεται κανείς επειδή έγινε δεκτός στην «τάξη των νεοσύλλεκτων» (*28) μαθητών, λες κι αυτό του δίνει την άδεια να αμαρτάνει. Μόλις «γνωρίσεις τον Κύριο» πρέπει να Τον φοβηθείς. Μόλις τα μάτια σου Τον αντικρύσουν πρέπει να νιώσεις σεβασμό και ευλάβεια.

(ΙΕΡ. 31:34
ΕΒΡ. 8:11)

15. Αλλά ποιά διαφορά υπάρχει σε σένα τώρα που «γνωρίσες τον Κύριο», αν κάνεις τα ίδια πράγματα που έκανες και πριν Τον γνωρίσεις; Και τι είναι αυτό που σε ξεχωρίζει από ένα τελειοποιημένο (*29) δούλο του Θεού; Μήπως είναι άλλος Χριστός για τους βαπτισμένους και άλλος για τους νεόφυτους;

16. Μήπως (οι δύο κατηγορίες πιστών) ελπίζουν σε διαφορετική ανταμοιβή και φοβούνται διαφορετική τιμωρία, άρα χρειάζονται διαφορετική μετάνοια; **Η βάπτισμα σφραγίζει την πίστη. Η μετάνοια όμως είναι αυτή που αρχίζει και κατόπιν συστήνει την πίστη μας.**

17. Δεν βαπτίζομαστε για να σταματήσουμε να αμαρτάνουμε, αλλά γιατί έχουμε ήδη σταματήσει να αμαρτάνουμε, και γιατί είμαστε ήδη πλυμένοι και καθαροί. Η πρώτη βάπτισμα του νεόφυτου είναι ο τέλειος φόβος. Αφού λοιπόν κατανοήσετε τον Κύριο, η πίστη σας είναι γνήσια αν η συνειδήσή σας ενωθεί μιά για πάντα με την μετάνοια.

Δεν βαπτίζομαστε για να σταματήσουμε να αμαρτάνουμε, αλλά γιατί έχουμε ήδη σταματήσει ν' αμαρτάνουμε

(ΙΩΑΝ. 13:10
ΜΑΤΘ. 23:26
Έμμεση αναφορά)

(*26) *Symbolum mortis* = σύμβολο θανάτου. Σόγκρινε: «συνετάφημεν λοιπόν μετ' αυτού διά του βαπτισματος εις τον θάνατον» ΡΩΜ. 6[ΣΤ]:4. (*27) Ο Γρ. Νύσης (+395) απορρίπτει κάποια ασυνείδητη βαπτιστική αναγέννηση: «Πολλοί από εκείνους που δέχονται το μυστικό βάπτισμα, από άγνοια των παραγγελμάτων του νόμου αναμηνύουν το παλαιό προζύμι της κακίας με την μετά το βάπτισμα ζωή...και κουβαλάνε μαζί τους τον Αιγυπτιακό στρατό με όλα τα έργα του» (Εις Βίον Μωϋσέως, ΙΙ:127), για να καταλήξει με έναν κερανό: «Σ' αυτούς το νερό, νερό παραμένει, καμιά επίφραεια του Αγ.Πνεύματος δεν γίνεται» (MPG:45:101) (*28) Κατηχουμένων. (*29) Βαπτισμένο και Χρισμένο.

**αν περι-
μένουμε να
μας πλύνει το
νερό της βά-
πτισης για να
σταματήσουμε
την αμαρτία,
«ντυνόμαστε»
την αθωότητα
αναγκαστικά
και όχι εκου-
σίως**

18. Στην αντίθετη περίπτωση, αν περιμένουμε να μας πλύνει το νερό της βάπτισης για να σταματήσουμε την αμαρτία, «ντυνόμαστε» την αθωότητα αναγκαστικά και όχι εκουσίως. Ποιός λοιπόν είναι ο καλός; Αυτός που δεν κάνει το κακό επειδή απαγορεύεται, ή αυτός που δεν κάνει το κακό επειδή δεν του αρέσει; Αυτός που είναι αναγκασμένος να απέχει από εγκλήματα, ή αυτός που χαίρεται να είναι ενάρετος;

19. Αν όποιος έχει παραδώσει τον εαυτό του στον Κύριο περιμένει να βαπτιστεί για να αναγκαστεί ν' αφήσει την αμαρτία, τότε με την ίδια λογική και θα κλέβαμε αν δεν υπήρχε ο ανασταλτικός παράγοντας της φυλακής, και θα κοιτάζαμε με επιθυμία ασέλγειας αν μας άφηναν ανεξέλεγκτους.

20. Γιά κάποιον που λειτουργεί έτσι, δεν μπορώ να πω αν μετά τη βάπτιση θα είναι χαρούμενος που ελευθερώθηκε από την αμαρτία, ή λυπημένος που την σταμάτησε. Οι νεόφυτοι δεν πρέπει να βαπτίζονται γρήγορα, όσο κι αν το θέλουν. (*30)

21. **Όποιος επιθυμεί να βαπτιστεί τιμά την βάπτισή του, ενώ όποιος βιάζεται να βαπτιστεί την περιφρονεί:** ο πρώτος επιδεικνύει σεμνότητα, ο δεύτερος υπερηφάνεια. Ο πρώτος είναι συνεπής, ο δεύτερος αμελής. Ο πρώτος πασχίζει να φανεί αντάξιος της βάπτισης, ο δεύτερος την θεωρεί δεδομένη. Ο πρώτος τη λαμβάνει νόμιμα, ο δεύτερος τη σφετερίζεται.

22. Ποιόν λοιπόν θα κρίνετε πιά άξιο, αν όχι τον περισσότερο βελτιωμένο; Και ποιός είναι ο περισσότερο βελτιωμένος παρά ο πιά συνεσταλμένος, που **δείχνει τη γνήσια μετανοιά του με την αλλαγή του χαρακτήρα του;** Αυτός σταμάτησε να αμαρτάνει, από φόβο μήπως δεν κριθεί άξιος να βαπτιστεί.

(*30) Πολλοί οδηγούνται στην παρανόηση του γρήγορου βαπτίσματος επειδή στις *Πράξεις* πραγματικά βαπτίζονταν αμέσως. Όμως εκεί πρόκειται για ήδη προετοιμασμένο λαό, είτε ευσεβείς Ιουδαίους την ημέρα της Πεντηκοστής, είτε προσηλύτους με καθαρή ζωή, (π.χ. *Κορνήλιος*). Όμως και τότε έγιναν άκαιροι βαπτισμοί όπως στην περίπτωση του Σίμωνα του μάγου της Σαμάρειας. Καθώς εξέλιπαν οι απόστολοι κι οι χαρισματούχοι με *χάρισμα διακρίσεως* και πίστευαν πλήθος εθνικών που ζούσαν σε παχυλή αμάθεια και αμαρτία η Εκκλησία οργάνωσε *τάξεις κατηχομένων*. Οι άνθρωποι αυτοί έπρεπε να προειδοποιηθούν για το γεγονός ότι η πτώση σε θανάσιμη αμαρτία μετά το βάπτισμα που γίνεται σε *άφεση αμαρτιών*, έχει σοβαρότατο αντίκτυπο στη σχέση τους με τον Θεό.

23. Αλλά όποιος βιάζεται να βαπτιστεί δεν έχει κανένα φόβο, γιατί θεωρεί τη βάπτισή δικαίωμα του και είναι σίγουρος ότι θα την αποκτήσει. Έτσι **δεν μπορεί να ολοκληρώσει τη μετάνοια γιατί έχει χάσει το βασικό στοιχείο της, που είναι ο φόβος.** (*31)

24. Η βιασύνη να βαπτιστείς δείχνει ασέβεια. Κολακεύει εσένα και περιφρονεί το Θεό. Επίσης **είναι και απατηλή**, γιατί υπόσχεται στον εαυτό της το δώρο πριν της ώρας του, πράγμα που αποτελεί παντοτινή προσβολή προς τον πραγματικό Δωρητή.

Κεφ. 7. Σχετικά με τη μετάνοια αυτών που έπεσαν μετά τη βάπτισή

VII. Hucusque, Christe domine, de paenitentiae disciplina servis tuis dicere vel audire contingat, quousque etiam delinquere non oportet et audientibus: vel nihil iam de paenitentia noverint, nihil eius requirant.

2. Piget secundae, immo iam ultimae spei subtexere mentionem, ne retractantes de residuo auxilio paenitendi spatium adhuc delinquendi demonstrare videamur.

1. Ω, Κύριε Ιησού Χριστέ, ευλόγησε τους δούλους σου ώστε να μάθουν τη διδασκαλία της μετάνοιας όπως πρέπει, να απαλλαγούν από την αμαρτία πριν τη βάπτισή, και να μη χρειαστεί να μετανοήσουν ξανά.

2. Με επιφύλαξη θα αναφερθώ στη δεύτερη – και τελευταία – ελπίδα: γιατί φοβάμαι μήπως αυτά που θα πω για μία **εφεδρική-συμπληρωματική μετάνοια**, (*32) οδηγήσουν κάποιους στο συμπέρασμα ότι υπάρχει έδαφος για περισσότερη αμαρτία.

3. Μη γένοιτο να δώσει κανείς αυτή την έννοια στα λόγια μας θεωρώντας την ευκαιρία της μετάνοιας σαν ευκαιρία αμαρτίας, και **το θείο έλεος που υπερεπερίσσευσε σαν έναυσμα για ανθρώπινη ασυδοσία.** 4.

Είθε η κακία μας να μην είναι ανάλογη της κλωσύνης του Θεού και να μην **αμαρτάνουμε τόσο συχνά όσο συγχωρούμεθα.** Στην αντίθετη περίπτωση (*33) > **ο Θεός θα σταματήσει να μας συγχωρεί** πριν εμείς αποφασίσουμε να σταματήσουμε την αμαρτία.

Ω Κύριε Ιησού Χριστέ, ευλόγησε τους δούλους σου ώστε να μάθουν τη διδασκαλία της μετάνοιας όπως πρέπει, να απαλλαγούν από την αμαρτία πριν τη βάπτισή, και να μη χρειαστεί να μετανοήσουν ξανά.

(*31) Ο φόβος του Θεού, ο φόβος ότι θα χαλάσουμε την σχέση μας με τον Θεό. «Αρχή σοφίας φόβος Κυρίου» (ΠΑΡΟΙΜ. 1:7) (*32) Μιλά πάντα για την δευτέρα μετάνοια, μετά από την πτώση σε θανάσιμο αμάρτημα έπειτα από το βάπτισμα.

Διαφύγαμε τον κίνδυνο της τιμωρίας μία φορά: ας μη το διακινδυνεύσουμε ξανά, έστω κι αν μας φαίνεται πιθανό να διαφύγουμε και δεύτερη.

5. Ἄνθρωποι που σώθηκαν από ναυάγιο δεν ξαναπλησιάζουν σε πλοία και στη θάλασσα. **Κρατώντας την ανάμνηση του κινδύνου τιμούν τη χάρη που τους έκανε ο Θεός και τους έσωσε.** Επαινώ το φόβο τους και μου αρέσει η ευσέβειά τους, γιατί δε θέλουν και πάλι να γίνουν βάρος στο έλεος του Θεού. Αποφεύγουν επιμελώς να δοκιμάσουν δεύτερη φορά αυτό που η εμπειρία τους δίδαξε να φοβούνται, ώστε να μην κάνουν **κατάχρηση της χάρης** που έλαβαν αρχικά.

6. Το όριο της τόλμης τους είναι η απόδειξη του φόβου που έχουν, και ο φόβος του ανθρώπου τιμά το Θεό.

7. Παρ' όλα αυτά όμως, ο πίο επίμονος εχθρός του ανθρώπου ποτέ δε δίνει στην κακία του ανάπαυση. Στην πραγματικότητα αγριεύει περισσότερο όταν νιώθει ότι ένας άνθρωπος ξέφυγε από τα νύχια του, σαν τη φωτιά που λαμπαδιάζει πίο έντονα όταν πας να τη σβύσεις.

8. Κλαίει και θρηνεί γιατί η συγχώρηση του Θεού κατέργησε τα έργα του θανάτου στον άνθρωπο και τον ελευθέρωσε από την καταδίκη του διαβόλου.

(1 ΚΟΡ. 6:3) Θλίβεται γιατί ο πρώην αμαρτωλός και νυν δούλος του Χριστού θα δικάσει αυτόν και τους αγγέλους του.

9. Έτσι λοιπόν παραμονεύει, του επιτίθεται και τον πολιορκεί, ελπίζοντας (α) να προσβάλλει τα μάτια του με σαρκικές επιθυμίες, (β) να μπερδέψει το μυαλό του με κοσμικούς πειρασμούς, (γ) να λυγίσει την πίστη του με το φόβο της κοσμικής εξουσίας και (δ) να τον βγάλει απ'το δρόμο της ορθής διδασχής με διεστραμένες παραδόσεις.

Αρίθμηση
χάριν
εννοιολογικής
διασάφησης

(*33) Δηλαδή αν ξεπεράσουμε τα όρια ανοχής του Θεού μολύνοντας τον λευκό χιτώνα του βαπτίσματος, τότε: “εάν παραδώσεις σε βαφέα ένα ένδυμα ολοκαίνουργιο άσχιστο και το άσχιστο αυτό θέλεις να το πάρεις πίσω κι ο βαφέας το επιστρέψει σχισμένο, θα το παραλάβεις; Δεν θα επιτεθείς αμέσως και δε θα τον καταδιώξεις κραυγάζοντας: “ένδυμα άσχιστο σου έδωσα, γιατί ζέσχισες αυτό και το αχρήστευες, και, λόγω του σχισίματος που έκανες σ' αυτό, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί;” (ΕΡΜΑΣ 32:3, 9η Παραβ.)

Δεν σταματάει ποτέ να εφευρίσκει «λίθους 1 ΠΕΤΡ. 2:8 προσκόμματος» και πειρασμούς.

10. Επειδή ο Θεός πρόβλεψε αυτά τα δηλητήρια του διαβόλου, άφησε ένα μικρό άνοιγμα στην πόρτα της συγχώρησης που έκλεισε και σφραγίστηκε με τη βάπτισή. Εγκατέστησε τη δεύτερη μετάνοια στον πρό-ναο, έτοιμη ν'α νοίξει σε όποιον χτυπήσει – **γιά δεύτερη και τελευταία φορά**. Και δεν θα υπάρξει άλλη, γιατί την προηγούμενη φορά η μετάνοια ήταν μάταια.

11. Αρκεί ως εδώ. Σου δίνεται κάτι γιά το οποίο δεν είσαι άξιος, και η απόδειξη της αναξιότητάς σου είναι ότι έχασες αυτό που αρχικά είχες λάβει. Τώρα που η επιείκεια του Θεού σου παρέχει το μέσον να ξανακερδίσεις αυτό που έχασες, δείξε ευγνωμοσύνη γιά την **επανάληψη και την αύξηση της χάρης**.

12. Το να ξαναδίνεις είναι μεγαλύτερη χάρη από το να δίνεις γιά πρώτη φορά, γιατί το να χάνεις κάτι είναι χειρότερο από το να μην το είχες πάρει ποτέ. Αν, παρόλα αυτά, κάποιος συνάψει χρέος δεύτερης μετάνοιας, ας μην επιτρέψει στην απελπισία να καταβάλλει το πνεύμα του. (*34)

13. **Να διστάζεις να ξαναπέσεις σε αμαρτία, ναι! Αλλά ποτέ μη διστάζεις να μετανοήσεις**. Προσπάθησε να αποφύγεις την παγίδα. Αλλά αν πέσεις σ' αυτήν, προσπάθησε αμέσως να ελευθερωθείς. Και μην ντρέπεται. Όποιος αρρωστήσει ξανά, θα ξαναπάρει φάρμακο.

14. Δείξε την ευγνωμοσύνη σου στον Κύριο με το να δεχτείς την προσφορά Του. **Τον προσέβαλλες μεν, αλλά μπορείς ακόμα να συμφιλιωθείς μαζί Του**. Μπορείς να επανορθώσεις, και είναι πρόθυμος να σε δεχτεί.

(*34) Η πτώση σε θανάσιμο αμάρτημα (δηλαδή τα έργα της σαρκός, ΓΑΛ. 5[Ε]:19-21) μετά το βάπτισμα δεν είναι μικρή υπόθεση: “εαν τις ιδη τον αδελφόν αυτού αμαρτάνοντα αμαρτίαν μη προς θάνατον αιτήσεται και δώσει αυτό ζωήν τοις αμαρτάνουσιν μη προς θάνατον εστίν αμαρτία προς θάνατον ου περι εκείνης λέγω ίνα ερωτήση” (Αν, παραδείγματος χάριν, δει κανείς τον αδελφό του να κάνει αμαρτία, που δεν είναι θανάσιμη, θα προσευχηθεί γι' αυτόν, κι ο Θεός θα του δώσει ζωή. Αυτό, βέβαια, για όσους δεν πέφτουν σε θανάσιμη αμαρτία, γιατί υπάρχει και αμαρτία θανάσιμη. Δε λέω να προσευχηθεί για εκείνη την αμαρτία.) (1 ΙΩΑΝ. 5[Ε]:16). Ο Τερτυλλιανός εδώ τονίζει το κίνδυνο της απελπισίας.

Κεφ. 8. Παραδείγματα από την Γραφή που αποδεικνύουν πόσο πρόθυμος είναι ο Κύριος να συγχωρεί

1. Αν αμφιβάλεις γι' αυτό, διάβασε «τι λέγει το Πνεύμα προς τας εκκλησίας». Καταλογίζει στους Εφεσίους ότι «την αγάπην την πρώτην αφήκαν», επιπλήττει τους Θυατείριους γιατί «πορνεύωσι και τρώγωσιν ειδωλόθυσια», κατηγορεί τους Σάρδειους «διότι δεν εύρηκε τα έργα» τους «τέλεια», επικρίνει τις διεστραμένες διδασκαλίες των Περγαμηνών, όμως δίνει σε όλους τη συμβουλή να μετανοήσουν – αν και υπό τύπον απειλής. (*35)
2. Αλλά δεν θα απειλούσε τον αμετανόητο, αν δεν συγχωρούσε τον μετανωημένο. Ίσως να υπήρχε κάποια σκιά αμφιβολίας, αν δεν είχε δείξει και αλλού την αφθονία του ελέους Του: «Ούτω λέγει Κύριος: Εάν τις πέση, δεν σηκώνεται; Εάν τις εκκλίνει δεν θέλει επιστρέψει;»
3. Ο Κύριος πράγματι λέει, «έλεος θέλω και ουχί θυσίαν». Τα ουράνια και οι άγγελοι αγάλλονται όταν μετανοεί ένας άνθρωπος. **Ευφραίνου αμαρτωλέ! Δες πόσο χαρμόσυνο γεγονός είναι η επιστροφή σου!**
4. Τι νόημα έχουν για μας αυτές οι παραβολές του Κυρίου; Η χαμένη δραχμή που η γυναίκα ψάχνει, κι όταν τη βρίσκει καλεί τις φίλες της να μοιραστούν τη χαρά της, συμβολίζει το μετανωημένο αμαρτωλό.
5. Ένα προβατάκι ξεκόβει απ' το κοπάδι. Αλλά ο βοσκός, που το αγαπάει όσο και τ' άλλα, το ψάχνει παντού και στο τέλος το φέρνει επάνω στους ώμους του, γιατί είναι πολύ ταλαιπωρημένο.

VIII. *Id si dubitas, evolve quae spiritus ecclesiis dicat: desertam dilectionem Ephesiis inputat, stuprum et idolothytorum esum Thyatirenis exprobat, Sardos non plenorum operum incusat, Pergamenos docentes perversa reprehendit, Laudicenos divitiis fidentes obiurgat: et tamen omnes ad paenitentiam commonet, sub comminationibus quidem.*

2. *Non comminaretur autem non paenitenti, si non ignosceret paenitenti, dubium, si non et alibi hanc clementiae suae profusionem demonstrasset: Non, ait, qui ceciderit, resurget et qui aversatus fuerit, convertetur?*

(*35) Είμαστε έναν αιώνα μετά την συγγραφή της Αποκάλυψης. Ο Τερτυλλιανός δεν έχει καμία αμφιβολία για την χρήση της ως Λόγο Θεού, ως κανονική Γραφή. Πόσο ανόητοι φαίνονται άνθρωποι που λένουν ότι μέχρι σήμερα δεν έχει αναγνωρισθεί ώστε να περιλαμβάνεται στον Κανόνα (συλλογή) της Καινής Διαθήκης. Επίσης ανιχνεύει σε αυτή το πνευματικό της περιεχόμενο και όχι κάποια ιστορική ερμηνεία.

6. Δε μπορώ να μην αναφέρω τον καλό πατέρα που κάλεσε τον άσωτο γιό στο σπίτι του, πρόθυμα τον δέχτηκε πίσω μετανοημένο αφού έχασε την περιουσία του, και γιόρτασε την επιστροφή του σφάζοντας «τον μόσχον τον σιτευτόν». Και γιατί όχι; Βρήκε το γιό που είχε χάσει. Τον αγάπησε περισσότερο τώρα που τον κέρδισε ξανά. Αυτός ο Πατέρας είναι σίγουρα ο Θεός, γιατί **κανείς δεν έχει περισσότερη πατρική αγάπη από τον Κύριο.**

ΛΟΥΚ. 15:11-32

(ΜΑΤΘ. 23:9)

7. Ο Πατέρας θα δεχτεί εσένα, το παιδί Του (*36), ακόμα κι αν σπαταλήσεις ό,τι σου χάρισε, ακόμα κι αν γυρίσεις γυμνός: **θα σε δεχτεί, απλά και μόνο γιατί γύρισες.** Και θα Τον χαροποιήσει περισσότερο η δική σου επιστροφή παρά η αρετή του άλλου γιού, αλλά μόνο αν μετανοήσεις με όλη σου την καρδιά. Αν συγκρίνεις την πείνα σου με το χορτασμό «των μισθωτών» του Πατέρα. Αν εγκαταλείψεις τα γουρούνια – *το βρώμικο πλήθος* – και αν ξαναζητήσεις τον Πατέρα σου που προσέβαλες, λέγοντάς Του, «*αμάρτησα και δεν είμαι άγιος να ονομάζομαι παιδί Σου*».

(ΛΟΥΚ. 15:29-32)

8. Η εξομολόγηση της αμαρτίας λιγοστεύει το βάρος της, ενώ η απόκρυψή της προσθέτει κι άλλο βάρος σ' αυτό που ήδη υπάρχει. Γιατί εξομολογούμεθα όταν θέλουμε να επανορθώσουμε, ενώ αποκρύπτουμε όταν θέλουμε να παραμείνουμε στην αμαρτία.

εξομολογούμεθα όταν θέλουμε να επανορθώσουμε, ενώ αποκρύπτουμε όταν θέλουμε να παραμείνουμε στην αμαρτία

IX. 1. Huius igitur paenitentiae secundae et unius quanto in arto negotium est tanto operosior probatio ut non conscientia sola praeferatur, sed aliquo etiam actu administretur.

Κεφ. 9. Οι εξωτερικές εκδηλώσεις που συνοδεύουν την 2η μετάνοια

1. Επειδή η δεύτερη μετάνοια είναι και η τελευταία (*37) πρέπει να εκτελείται με εξαιρετική επιμέλεια, ούτως ώστε η εσωτερική συνειδητοποίηση να εκδηλώνεται και εξωτερικά με μία συγκεκριμένη πράξη.

(*36) Εδώ ο Τερτυλλιανός μιλά για τη δεύτερη μετάνοια, που αφορά βαπτισμένους. Οι αναφορές για μετάνοια στους αγγέλους/Επισκόπους της Αποκάλυψης στηρίζουν την 2η μετάνοια. (*37) Η δεύτερη (και τελευταία) μετάνοια αφορά συνειδητή επανάληψη σοβαρής (θανάσιμης) αμαρτίας την οποία είχε αποκηρύξει πριν την βάπτισή, με άλλα λόγια πράξη που σκανδαλίζει. Υπό αυτό το πρίσμα, οι επαναλαμβανόμενες συνειδητές παρεκτροπές και οι επαναλαμβανόμενες μετάνοιες αποτελούν εμπαιγμό του Θεού. «γη γαρ η πίσυσα τον επ' αυτής πολλάκις ερχόμενον υετόν ... εκφέρουσα δε ακάνθας και τριβόλους αδόκιμος και κατάρας εγγυς, ής το τέλος εις καύσιν.» (ΕΒΡ. 6:7,8)

2. Αυτή την πράξη αποκαλούμε με το ελληνικό όνομα «εξομολόγηση», και δεν είναι παρά η **ομολογία των αμαρτιών μας στον Κύριο. Αυτό γίνεται, όχι για να γνωστοποιήσουμε στο Θεό αυτά που ήδη γνωρίζει, αλλά γιατί από την ομολογία μας προέρχεται η μετάνοια και η αποκατάσταση**, αφού η μετάνοια είναι εκείνη που εξευμενίζει το Θεό.

3. Η διδασκαλία μας λοιπόν προτείνει την εξομολόγηση με σκοπό τη συντριβή και την ταπείνωση του ανθρώπου, και συμβουλεύει το είδος της συμπεριφοράς που θα ελκύσει το έλεος του Θεού: `Όσον αφορά το ντύσιμο και το φαγητό, (*38)

(ΨΑΛΜ. 22:1-2)

4. προστάζει στο μετανοούντα σάκκο και σποδό, πένθος και θλίψη: ταλαιπωρία ψυχής για να ξεπληρώσει τις αμαρτίες που διέπραξε. Επί πλέον λιτό φαγητό – τροφή όχι για το στομάχι, αλλά για την ψυχή. Και ως επί το πλείστον να τρέφει τις προσευχές με τις νηστείες του, να κλαίει και να κράζει στον Κύριο το Θεό του. Να πέφτει στα πόδια των πρεσβυτέρων, και να γονατίζει μπροστά στους αγαπημένους του Θεού. (*39) Να προτρέπει **όλους τους αδελφούς** να γίνουν πρέσβεις των ικεσιών του στο Θεό. (*40)

5. Αυτή η τακτική της εξομολόγησης αποσκοπεί στο να κάνει τη μετάνοια πιά έντονη, να τιμήσει το Θεό μέσω του φόβου για τον κίνδυνο της τιμωρίας, να καταδικάσει τον αμαρτωλό σα να ήταν η οργή του Θεού, και, **μέσω της προσωρινής νέκρωσης**, όχι απλώς να αναβάλλει, αλλά να εξαλείψει διά παντός την αιώνια τιμωρία.

6. **Ταπεινώνοντας τον άνθρωπο, τον υψώνει.** Αφήνοντάς τον εξωτερικά βρώμικο, τον καθαρίζει εσωτερικά. Καταδικάζοντάς τον, τον δικαιώνει. Πίστεψέ με: όσο λιγώτερο λυπάσαι τον εαυτό σου, τόσο περισσότερο σε λυπάται ο Θεός.

(*38) Η εξομολόγηση, η ομολογία για την πτώση σε ένα σοβαρό θανάσιμο αμάρτημα δεν είναι ένα απλό συγγνώμη. Απαιτεί πένθος ψυχής, δάκρυα, νηστεία, πένθιμο απλό ντύσιμο. Δεν αφορά ένα “παισίμα” (ΙΑΚ. 3[Γ]:2) που απαιτεί πταισματοδικείο, αλλά κακούργημα, ως παράβαση “βαρεία σφόδρα” (ΓΕΝ. 18[Η]:20, ΙΕΖ. 14[ΙΔ]:13). Με αυτό το πνεύμα καταλαβαίνουμε τι γράφει ο Τερτυλλιανός. (*39) Πρόκειται για τακτική ταπείνωσης δεν έχει σχέση με την προσκύνηση, αφού ακόμη και η τιμητική δεν επιτρέπεται στην Καινή Διαθήκη. (ΑΠΟΚ. 22[ΚΒ]:9 και *Μαρτ., Πολ.*, 17:3) (*40) Ουδείς είναι υπεράνω της Εκκλησίας. (ΡΩΜ. 15[ΙΕ]:30)

Κεφάλαιο 10. Είναι παράλογο να διατάζουμε μπροστά στη δεύτερη μετάνοια και την εξομολόγηση

X.1. *Plerosque tamen hoc opus ut publicationem suiaut suffugere aut de die in diem differre praesumo pudoris magis memores quam salutis, velut illi, qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione conscientiam medentium vitant et ita cum erubescencia sua pereunt.*

1. Κι όμως πολλοί άνθρωποι φοβούνται μη μαθευτούν οι αμαρτίες τους και αποφεύγουν τη δεύτερη μετάνοια κι εξομολόγηση, αναβάλλοντάς την επ'άοριστον. (*41) **Υποθέτω πως τους ενδιαφέρει περισσότερο η υπόληψή τους παρά η σωτηρία τους.** Μοιάζουν με ανθρώπους που μολύνθηκαν στα κρύφια μέρη του σώματός τους και, μη θέλοντας να μάθει ο γιατρός το μυστικό τους, πεθαίνουν μέσα στη ντροπή τους.

2. Δεν ανέχεται λοιπόν η αξιοπρέπεια σου να επανορθώσει την προσβολή προς τον Κύριο και να ξαναποκτήσει τη σωτηρία που έχασε; Ωραία αξιοπρέπεια! **Δεν ντρέπηκες να αμαρτήσεις, αλλά ντρέπεσαι να προσευχηθείς για σωτηρία!**

(*41) Η εξομολόγηση στην Αρχαία Εκκλησία άρχισε να αλλάζει μορφή όταν αναγκάστηκαν να περιορίσουν τις δημόσιες εξομολογήσεις από την πτώση σε θανάσιμα αμαρτήματα λόγω των σκανδάλων που δημιουργούνταν από τη δημοσιοποίηση αμαρτιών. Από το 250 μ.Χ. ένας σοβαρός πρεσβύτερος αναλάμβανε να εξετάζει μετανουόντες σε προσέρχονταν εκουσίως σε εξομολόγηση, και να τους αποπέμπει ή να τους απαλλάσσει ανάλογα με την περίπτωση. Αυτό καταργήθηκε στην Ανατολική εκκλησία γύρω στα 400 μ.Χ.

Ο Νεκτάριος Κων/πόλεως το 391 μ.Χ. θεώρησε επαρκή την προσωπική εξομολόγηση στο Θεό, όπως περιγράφεται στο Κατά Ματθαίον 6[ΣΤ]:6 και κατάργησε τον «επί της μετανοίας πρεσβύτερο». Μόνο όποιοι ζούσαν σε σοβαρή μόνιμη αμαρτία απαγορευόταν να λάβουν μέρος στην Τράπεζα της Ευχαριστίας.

Αυτό συνεχίστηκε περίπου ως το 700 μ.Χ. Από τότε και μέχρι το 1215 (που η Σύνοδος του Λατερανού έκανε την εξομολόγηση υποχρεωτική στη Δυτική εκκλησία) οι μετανουόντες προσέρχονταν αυτοβούλως στην εξομολόγηση και η φράση της άφεσης που έλεγε ο εξομολόγος-πρεσβύτερος ήταν τύπος ικεσίας προς το Θεό: «*Είθε ο Κύριος να σε συγχωρήσει*», όχι χορήγηση αφέσεως αμαρτιών όπως γίνεται σήμερα που παριστάνουν τους αποστόλους. (ΙΩΑΝ. 20[Κ'] :23. Τα πράγματα άλλαξαν για τη Δυτική εκκλησία από το 1215.

Ο θεσμός της υποχρεωτικής εξομολόγησης κατέστρεψε εντελώς τη διδασκαλία της Αρχαίας Εκκλησίας σχετικά με την αμαρτία και το αντίδοτό της, τη μετάνοια. Η αποκατάσταση μέσω της προσφυγής στον εξομολόγο έγινε εύκολη, ακριβώς για να διευκολύνει την αμαρτία. Η μόνη υποχρέωση των αμαρτωλών ήταν να παίρνουν τη συγκατάθεση διεφθαρμένων εξομολόγων, των οποίων η προθυμία να παρέχουν άφεση αμαρτιών ήταν ανάλογη με την οικονομική κατάσταση του «πιστού». Και βέβαια δεν άργησαν να φτάσουν στο αίσχος του να πουλάνε άφεση με τα περίφημα «*συγχωροχάρτια*».

Οφείλουμε να παρατηρήσουμε όμως ότι η Ανατολική εκκλησία στο θέμα αυτό έμεινε πιο κοντά στην πρακτική της Αρχαίας Εκκλησίας και τις αρχές της Αγ. Γραφής: η εξομολόγηση σ' αυτήν δεν ήταν υποχρεωτική, άρα ήταν ελεύθερη από τη διαφθορά των επαγγελματιών-εξομολόγων, διαφοροποιείται η άφεση που δίνει η εκκλησία από αυτή του Πατέρα που «*βλέπει εν τω κρυπτώ*» και βέβαια η άφεση προϋποθέτει τη μη επανάληψη της αμαρτίας. Παραθέτουμε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα τύπου Αφέσεως από την Ακολουθία των Εξομολογουμένων που περιέχεται στο «*Μέγα Ευχολόγιον*» σελ. 220, (τυπωμένο στη Βενετία το 1851): «*Πνευματικό μου τέκνο, εσύ που εξομολογήθηκες στην αναξιοτήτά μου, μάθε ότι εγώ ο ανάξιος αμαρτωλός δεν δύναμαι να συγχωρώ αμαρτίες επί της γης. Ο Θεός μόνον δύναται. Και εμείς, εμπιστευόμενοι την Θεία φωνή που μίλησε στους Αποστόλους μετά την Ανάσταση του Κυρίου μας Ιησού Χριστού... κλπ, λέγουμε: 'Ο,τι εξομολογήθηκες στην αναξιοτήτά μου, και ό,τι λησμόνησες ή παρέλειψες να πεις από άγνοια, ο Θεός να συγχωρήσει στην ζωή αυτή και στην επόμενη.*» **Βλέπουμε πόσο πιο κοντά στα αποστολικά πρότυπα είναι από το αλαζονικό «Ego absolvo te» = «εγώ σε συγχωρώ»:** τύπος Αφέσεως που εισήχθη στη Δυτική εκκλησία τον 13ο αιώνα. Δυστυχώς προσπάθειες μίμησης της Παπικής παράδοσης εμφανίσθηκαν αργότερα και στην Ανατολή. Πάντως για τον Τερτυλλιανό περίπτωση άφεσης αμαρτιών από επίσκοπο ή πρεσβύτερους που παριστάνουν δήθεν τους αποστόλους και έχουν εξουσία «*δεσμείν και λύειν*» (ΜΑΤΘ. 16:19) δεν υπάρχει. Σύμφωνα με το *Pud. 21:9-11*, η εξουσία αυτή δόθηκε μόνο στον Πέτρο και τους αποστόλους.

3. Δεν θέλω να έχω καθόλου ντροπή, αν είναι να κερδίσω από την απώλειά της! Η ίδια λέει στον άνθρωπο: «Μη με λυπάσαι. Είναι καλύτερα να χαθώ εγώ για να σωθείς εσύ, παρά να χαθείς εσύ εξ αιτίας μου.»

4. Όπως και να έχει το θέμα, η υπόληψη του ανθρώπου κινδυνεύει όταν γίνεται στόχος χλευαστών, όταν οι γύρω του χαίρονται με τη συμφορά του, όταν τον ποδοπατούν καθώς είναι συντετριμένος. **Αλλά εσύ βρίσκεσαι ανάμεσα σε αδελφούς και συνδούλους, με τους οποίους έχεις τα πάντα κοινά: την ελπίδα, το φόβο, τη χαρά, τη θλίψη, το πένθος, γιατί έχετε το ίδιο Πνεύμα και τον ίδιο Κύριο και Πατέρα.** Πώς λοιπόν γίνεται να μην τους θεωρείς ένα με τον εαυτό σου;

5. Γιατί αποφεύγεις αυτούς που είναι πρόθυμοι να μοιραστούν τη δυστυχία σου, όπως αποφεύγεις αυτούς που θα την ειρωνευτούν; Το σώμα δεν μπορεί να χαιρέται όταν ένα μέλος του πάσχει. Αντιθέτως: ενώνεται, συμπάσχει και αγωνίζεται για την θεραπεία. (*42)

MATΘ. 18:20 6. «Όπου είναι δύο συνηγμένοι» είναι εκκλησία, αλλά η εκκλησία είναι ο Χριστός. (*43) Όταν λοιπόν γονατίζεις μπροστά στους αδελφούς, ικετεύεις το Χριστό. **Όταν εκείνοι δακρύζουν για σένα ο Χριστός υποφέρει,** ο Χριστός παρακαλεί τον Πατέρα για έλεος. Κι ό,τι ζητά ο Υιός, ο Πατέρας πάντα το δίνει. (*44)

7. Και τι έχεις να κερδίσεις αν κρύψεις την αμαρτία σου; **Μήπως ό,τι κρατάς κρυφό από τους ανθρώπους, μένει κρυφό κι από το Θεό;**

8. Μήπως ο Θεός κρίνει όπως κρίνουν οι άνθρωποι; Είναι καλύτερα να καταδικαστείς κρυφά, κι όχι να αθωωθείς φανερά;

(*42) Το χαρακτηριστικό των πρώτων Χριστιανών: η ένθερμη προς αλλήλους αγάπη. (*43) Δηλαδή είναι το σώμα Του. (*44) Είναι εκπληκτικό ότι στο βαρύ αμάρτημα χρειάζεται συμπαραστάση, δηλαδή στήριξη και μεσιτικές προσευχές των αδελφών για την συγχώρησή.

9. Λες, «*Η εξομολόγηση είναι επώδυνη*». Συμφωνώ, γιατί η αμαρτία φέρνει πόνο. Αλλά όπου υπάρχει μετάνοια ο πόνος σταματάει, και μετατρέπεται σε κάτι καλό.

10. Δεν πονάς όταν καθαρίζουν την πληγή σου, όταν την καυτηριάζουν και της βάζουν επάνω φάρμακο που καίει; Όμως όταν πρόκειται για τη θεραπεία σου δε διαμαρτύρεσαι, έστω κι αν είναι δυσάρεστα τα μέσα που χρησιμοποιούν.

Κεφάλαιο 11. Κι άλλοι λόγοι που κάνουν τους ανθρώπους να αποφεύγουν την εξομολόγηση

XI. *Quid si praeter pudorem, quem potiore putant, etiam incommoda corporis reformident, quod inlotos, quod sordulentos, quod extra laetitiam oportet deversari in asperitudine sacci et horrore cineris et oris de ieiunio vanitate?*

2. *Num ergo in coccino et Tyrio pro delictis supplicare nos condecet? 'Cedo acum crinibus distinguendis et pulverem dentibus eliminandis et bisulcum aliquid ferri vel aeris unguibus repastinandis! Si quid ficti nitoris, si quid coacti ruboris [in] labia aut genas urgeat?'*

1. Οι άνθρωποι δε φοβούνται μόνο τη ντροπή, αλλά και τις **κακουχίες που συνοδεύουν τη μετάνοια και την εξομολόγηση**: δεν τους αρέσει να είναι ντυμένοι φτωχά, χωρίς μπάνιο, μέσα στις στάχτες, και με πρόσωπο χλωμό απ' τη νηστεία. (*45)

2. Αλλά πείτε μου, μήπως άραγε οι ικεσίες για τις αμαρτίες μας πρέπει να συνοδεύονται με πορφύρα; Με χτένες για τα μαλλιά, σκόνη που γυαλίζει τα δόντια, και λίμες περιποίησης νυχιών; Ή ακόμα και με κοκκινάδια για τα μάγουλα και τα χείλη;

3. Έ τότε ας πάμε και σε **θέρετρα για μπάνια, ας ξοδέσουμε και κάτι παραπάνω, ας παραγγείλουμε λιχουδιές και παλιό, καλό κρασί**. Κι αν κάποιος μας ρωτήσει για ποιό λόγο γιορτάζουμε, θα απαντήσουμε: «**Αμάρτησα ενώπιον του Θεού, και κινδυνεύω να πάω στην απώλεια. Γι' αυτό τώρα νηστεύω και ταπεινώνω την ψυχή μου με τις κακουχίες, ώστε να συμφιλιωθώ και πάλι με το Θεό, τον οποίο η αμαρτία μου προσέβαλε.**»

Γί αυτό τώρα νηστεύω και ταπεινώνω την ψυχή μου με τις κακουχίες, ώστε να συμφιλιωθώ και πάλι με τον Θεό, τον οποίον η αμαρτία μου προσέβαλε.

(*45) «Και καθώς ο Αγαάβ άκουσε τα λόγια αυτά, έσχισε τα μάτιά του, και έβαλε σάκο επάνω στη σάρκα του, και νήστευσε, και ήταν πλαγιασμένος, περιτυλιγμένος με σάκο, και περπατούσε σκυμμένος. Και ήρθε ο λόγος του Κυρίου στον Ηλία τον Θεσβίτη, λέγοντας: *Είδες πώς ταπεινώθηκε μπροστά μου ο Αγαάβ;*» (1 ΒΑΣ. 21[ΚΑ]:27-29-Φιλ). Η θυσία του «μόσχου» για την επιστροφή του ασύτου υιού και όχι απλά αμνού και το γεγονός ότι ο απ. Παύλος αναφερόμενος στον βυρέως αμαρτάνοντα πιστό της Κορίνθου, λέγει: «*εξάρειτε το πονηρόν εξ υμών αυτών*» (1 ΚΟΡ. 5[Ε]:13), δείχνουν τη σοβαρότητα του πράγματος.

Οι ψηφοθήρες που προσπαθούν ν' αποκτήσουν δημόσια αξιώματα κάνουν ένα σωρό ταπεινωτικά και ενοχλητικά για την ψυχή και το σώμα πράγματα, προκειμένου να ικανοποιήσουν την επιθυμία τους. Ντύνονται ταπεινά, κάνουν επισκέψεις σε σπίτια απ' τα χαράματα

4. Οι ψηφοθήρες που προσπαθούν να αποκτήσουν δημόσια αξιώματα κάνουν ένα σωρό ταπεινωτικά και ενοχλητικά για την ψυχή και το σώμα πράγματα, προκειμένου να ικανοποιήσουν την επιθυμία τους.

5. Ντύνονται ταπεινά, κάνουν επισκέψεις σε σπίτια απ' τα χαράματα, υποκλίνονται όταν συναντούν αξιωματούχους, δε συμμετέχουν σε συμπόσια, αποφεύγουν τις διασκεδάσεις κι αυτο εξορίζονται από κάθε εκδήλωση ευωχίας. Κι όλα αυτά για να απολαύσουν ένα μόνο χρόνο! (*46)

6. Ενώ εμείς, όταν κινδυνεύουμε να χάσουμε την αιωνιότητα, διστάζουμε να υποστούμε αυτά που περνούν οι υποψήφιοι ύπατοι και πραιτόρες, καθυστερούμε να επανορθώσουμε την προσβολή προς το Θεό, και είμαστε απρόθυμοι να επιβάλλουμε στον εαυτό μας ταπείνωση ως προς το φαγητό και το ένδυμα, πράγμα που οι εθνικοί κάνουν χωρίς να έχουν προσβάλλει κανένα.

ΗΣ. 5:18

7. Ας θυμηθούμε τι λέει η Γραφή: «*Ουαί εις εκείνους, οίτινες επισύρουσι την ανομίαν διά σχοινίων ματαιότητος...*»

Κεφάλαιο 12. Τελικά επιχειρήματα υπέρ της εξομολόγησης

1. Όποιος δεν επιθυμεί την εξομολόγηση, καλά θα κάνει να σκεφτεί την φωτιά της γέεννας που η εξομολόγηση θα σβύσει. Επίσης να υπολογίσει το μέγεθος της τιμωρίας που τον περιμένει, ώστε να μη διστάσει να καταφύγει στην θεραπεία. 2. Φανταζόμαστε πως θα 'ναι ο τόπος των αιώνιων καύσεων όταν βλέπουμε μικρούς κρατήρες ηφαιστείων να βγάζουν τέτοιες φλόγες που καταστρέφουν ολόκληρες πόλεις κι απειλούν όλη τη γύρω περιοχή.

XII. 1. *Si de exomologesi retractas, gehennam in corde considera, quam tibi exomologesis extinguet, et poenae prius magnitudinem imaginare, ut de remedii adoptione non dubites.*

(*46) Η γνωστή υποκρισία των πολιτικών. Για το λόγο αυτό οι πρώτοι Χριστιανοί καταφρονήθηκαν λόγω της πλήρους ενασχολήσής τους με το έργο του Θεού και την αδιαφορία τους προς τα πολιτικά. Για τον επιπλέον λόγο ότι ήταν φτωχοί τους θεωρούσαν ακίνδυνους.

3. Τα περήφανα βουνά ταραζονται από ωδίνες τοκετού όταν γεννούν τη φωτιά των ηφαιστειών, σχίζονται και τρέμουν, αλλά οι ωδίνες ποτέ δεν τελειώνουν: αυτό μας δίνει μιιά ιδέα της αιώνιας τιμωρίας. (*47)

4. Ποιός μπορεί να μη σκεφτεί ότι αυτή η παροδική τιμωρία των βουνών είναι παράδειγμα της κρίσης που απειλεί τον αμετανόητο; Ποιός δεν θα συμφωνήσει ότι εμείς δεν βλέπουμε παρά μόνο μικρές σπίθες που ξεφεύγουν από ένα ασύλληπτα τεράστιο κέντρο φωτιάς;

5. Εφόσον λοιπόν γνωρίζεις ότι μετά το πρώτο προπύργιο που είναι **η βάπτισμα στο όνομα του Κυρίου**, (*48) μπορείς να καταφύγεις στο δεύτερο για να αποφύγεις την κόλαση, γιατί εγκαταλείπεις τη σωτηρία σου; Γιατί καθυστερείς να προσεγγίσεις αυτό που ξέρεις ότι θα σε θεραπεύσει;

6. Ακόμα και τα άλογα ζώα αναγνωρίζουν σε καιρό ανάγκης τα φάρμακα που η θεία πρόνοια δημιούργησε γι' αυτά. Όταν το ελάφι πληγωθεί από βέλος, ξέρει πως πρέπει να φάει δίκταμο για να αποβάλλει από το σώμα του το ασάλι. Όταν η χελιδόνα τυφλώσει τα μικρά της, ξέρει πως μπορεί να τα θεραπεύσει με το χελιδονόχορτο.

7. Ο αμαρτωλός που ξέρει πως ο Κύριος επιθυμεί να τον αποκαταστήσει με την εξομολόγηση, θα αγνοήσει εκείνο που αποκατέστησε το Βαβυλώνιο βασιληά στο βασίλειό του; **Επτά χρόνια πρόσφερε στον Κύριο τη μετάνοιά του μέσα στη βρωμιά**, με νύχια που μεγάλωναν σαν του αετού και μαλλιά που μάκραναν σαν χαίτη λιονταριού.

Οι άνθρωποι τον αποστράφηκαν, αλλά ο Θεός τον αποδέχτηκε και τον συγχώρησε. (*49)

(*47) Ο Ιωάννης Χρυσόστομος (+407) όταν ρωτήθηκε γιατί υπάρχουν πολύ περισσότερες αναφορές στην κόλαση παρά στον παράδεισο μέσα στην Καινή Διαθήκη, απάντησε ότι ο Θεός φρόντισε να μας ληψήσει με τα λόγια για να μη μας ληψήσουν μια μέρα τα πράγματα, τα γεγονότα. Το ίδιο κάνει εδώ και ο Τερτυλλιανός. (*48) Το βάπτισμα στο Όνομα του Ιησού. (*49) Κοίτα στο 4ο κεφ. του Δανιήλ.

8. Ο Αιγύπτιος μονάρχης όμως έκανε το αντίθετο: καταπίεσε το λαό του Θεού, αρνήθηκε πεισματικά να του επιτρέψει να λατρέψει τον Κύριο, και μετά τις τόσες πληγές, τον καταδίωξε και ώρμησε στη μάχη, γιά να χαθεί μέσα στη θάλασσα που είχε ανοίξει γιά το λαό και μόνο. Και όλα αυτά γιατί **απέρριψε τη μετάνοια και τη θεραπευαίνίδα της, την εξομολόγηση.**

9. Δεν θα επεκταθώ περισσότερο σχετικά με αυτές τις δύο σανίδες της σωτηρίας του ανθρώπου, ώστε η πένα μου να ξεπεράσει το καθήκον της συνείδησής μου. Αλλά εγώ ο μεγάλος αμαρτωλός που έχω ανάγκη τη μετάνοια περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, (*50) δεν μπορώ να μη μιλήσω γιά την εξομολόγηση: γι'αυτή μιλά και ο προπάτορας του ανθρώπινου γένους (και της ανθρώπινης αμαρτίας), ο Αδάμ, γιατί μέσω αυτής αποκαταστάθηκε στο δικό του παράδεισο. (*51)

Διάβασε:
ΓΕΝ. 3:24,
ΛΟΥΚ. 23:43,
2 ΚΟΡ. 12:4,
ΑΠΟΚ. 2:7

9. *Quid ego ultra de istis duabus humanae salutis quasi plancis, stili potius negotium quam officium conscientiae meae curans? Peccator enim omnium notarum cum sim neculli rei nisi paenitentiae natus, non facile possum superilla tacere, quam ipse quoque et stirpis humanae et offensae in dominum princeps Adam exomologesi restitutus in paradysum suum non tacet!*

(*50) Η συναίσθηση της αμαρτωλότητας τους που έχουν όλοι οι άγιοι. (*51) Ο άγιος πλέον Αδάμ.

ΣΥΝΟΨΗ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Η πρώτη πραγματεία του Τερτυλλιανού την οποία εξετάζουμε είναι η **μετάνοια**, η οποία αποτελεί την αρχή, το πρώτο βήμα του ανθρώπου για να πλησιάσει τον Θεό, να μεταμορφωθεί και να αποκτήσει την χάρη Του.

*“Από τότε ήρξατο ο Ιησούς κηρύσσειν και λέγειν· **μετανοείτε**· ήγγικε γαρ η βασιλεία των ουρανών.”* (ΜΑΤΘ. 4[Δ]:17-ΚΜΝ)

Απ’ την αρχή ο Τερτυλλιανός ορίζει την μετάνοια ως: *“μιά αντίδραση του νου που γεννιέται από απέχθεια προς ένα δυσάρεστο συναίσθημα”*(1:1)

Κι αυτό στους εθνικούς μπορεί να ‘ναι μετάνοια γιατί έκαναν ένα καλό έργο, *“βδελύττονται τον εαυτό τους που έκαναν το καλό”*(1:5) το οποίο όμως τονίζει είναι καθαρή ανοησία, διότι *“ο Θεός ποτέ δεν εγκρίνει την αποδοκιμασία των καλών πράξεων, γιατί είναι δικές Του. Και αφού ο ίδιος ο Κύριος είναι ο εμπνευστής των καλών πράξεων, είναι λογικά υπερασπιστής τους. Επίσης είναι ο αποδέκτης τους, άρα κι ο μισθαποδότης τους.”*(2:9)

Η μετάνοια των Χριστιανών, αντιθέτως είναι ενέργεια ταπείνωσης κι ένας βαθύτατος φόβος (σεβασμός) για την επερχόμενη δίκαια κρίση του Θεού και μια προσπάθεια *“ν’ αποφύγουν την επικείμενη καταίγίδα που θα σαρώσει τον κόσμο”*(1:3) Η αληθινή μετάνοια που προέρχεται από τον Θεό και υπόκειται στους νόμους Του ζητά την συνεχή βελτίωση του ανθρώπου, δηλαδή την μεταμορφωσή του κατά τον χαρακτήρα του Χριστού.

Όπως χαρακτηριστικά γράφει: *“όταν δεν υπάρχει φόβος δεν υπάρχει βελτίωση. Και όταν δεν υπάρχει βελτίωση μάταιη είναι η μετάνοια, γιατί δεν αποδίδει τον καρπό γιά τον οποίον ο Θεός τη φύτεψε, δηλαδή τη σωτηρία του ανθρώπου.”*(2:2)

Τον θεσμό της μετανοίας εγκαινίασε ο ίδιος, ο ταπεινός Θεός. *“ο Θεός αμέσως έδειξε έλεος και εγκαινίασε ο ίδιος το θεσμό της μετανοίας: μεταμελήθηκε γιά την καταδίκη που επέβαλε η προηγούμενη οργή Του, και συγχώρεσε το πλάσμα το δημιουργημένο κατ’ εικόνα Του.”* (2:3)

Ποίοι είμαστε εμείς που δεν θα μετανοήσουμε;

ΑΜΑΡΤΙΑ ΕΝ ΕΡΓΩ ΚΑΙ ΕΝ ΔΙΑΝΟΙΑ

Έτσι στον ευαγγελικό αιώνα που ζούμε αφού εκπλήρωσε “την υπόσχεση της Χάρης που κατά τον έσχατο καιρό σκόπευε να εκχέει διά του Πνεύματός Του σαν πλημμυρίδα φωτός στην οικουμένη”(2:4), “*τώρα παραγγέλλει εις πάντας τους ανθρώπους πανταχού να μετανοώσι, διότι προσδιώρισεν ημέραν εν ή μέλλει να κρίνη την οικουμένην εν δικαιοσύνη ...*” (ΠΡΑΞ. 17:30,31)

Οι αμαρτίες σύμφωνα πλέον με την διδασκαλία του Χριστού, διακρίνονται σε σωματικές και πνευματικές. Και τα δύο είδη υπόκεινται αν όχι σε ανθρώπινο, τουλάχιστον σε θεϊκό έλεγχο και τιμωρία. Ο Θεός είναι η ουσία του αγαθού, έπεται λοιπόν πως ο Θεός απορρίπτει το κακό.

“*Ας μην είμαστε τόσο επιπόλαιοι ώστε να νομίζουμε ότι οι αμαρτωλές σκέψεις θα διαφύγουν της προσοχής του Θεού όπως ξεφεύγουν από τον έλεγχο της πεπερασμένης ανθρώπινης ικανότητας που δεν μπορεί να διεισδύσει στ’ άδυτα του νου (3:9)... Αν εξαιρέσουμε μερικές αμαρτίες που γίνονται κατά τύχη, κατ’ ανάγκη ή από άγνοια, όλες οι άλλες συλλαμβάνονται πρώτα στον νου.*” (3:11)

“*Ο Κύριος συμπλήρωσε το Νόμο προσθέτοντας στις άλλες απαγορεύσεις και την απαγόρευση των αμαρτωλών επιθυμιών. Γι’ αυτό ονομάζει μοιχό όχι μόνο τον άνδρα που αναμείχθηκε στο γάμο τρίτου, αλλά κι εκείνον που μόλυνε μία γυναίκα με την επιθυμία της ματιάς του.*” (3:13)

“*Αρα είναι πολύ επικίνδυνο για το νου να σκέφτεται αυτό που απαγορεύεται να πράξουμε, και επιπόλαιο να αποφασίζει να το εκτελέσει.*” (3:14)

Για τους ανωτέρω λόγους πρέπει να μετανοούμε για όλες τις αμαρτίες (σωματικές και πνευματικές), και αυτό όχι μόνο γιατί είναι καλό και σωστό σε μας, αλλά επειδή το προστάζει ο Θεός που θέλει το καλύτερο για μας.

“*Μετανόησε γιατί αγάπησες πράγματα που δεν αγαπά ο Θεός*” (4:4)

ΧΩΡΙΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΩΤΗΡΙΑ

«*Δεν ντράπηκες να αμαρτήσεις, αλλά ντρέπεσαι να προσευχηθείς για σωτηρία!*» (10:2) Ο άνθρωπος καλείται να μπει στην διαδικασία της μετανοίας για να συμφιλιωθεί με κάποιον, το ίδιο συμβαίνει με τον Θεό: «*πρέπει ν’ αγωνιστούμε για να φτάσουμε στο σημείο της απόλαυσης αυτής της ευλογίας.*» (6:9)

Έτσι, «*εξομολογούμεθα όταν θέλουμε να επανορθώσουμε, ενώ αποκρύπτουμε όταν θέλουμε να παραμείνουμε στην αμαρτία*» (8:8)

Αλλά, βασικό στοιχείο της μετάνοιας είναι ο φόβος του Θεου. Ο άνθρωπος «*δεν μπορεί να ολοκληρώσει τη μετάνοια γιατί έχει χάσει το βασικό στοιχείο της, που είναι ο φόβος.*» (6:23)

«Ο Κύριος όρισε τη μετάνοια ως το αντίτιμο της λύτρωσης.» (6:4)

Γι' αυτό όταν αυτή γίνει, «δεν θα σε αφήσει να βουλιάξεις στα κύματα της αμαρτίας, και θα σε οδηγήσει στο λιμάνι του ελέους του Θεού.» (4:3)

Ο Τερτυλλιανός ουσιαστικά συνεχίζει στο ίδιο πνεύμα με την προγενέστερη από αυτόν Εκκλησία. Ο Κλήμης Α' Ρώμης γράφει: «Όσοι, λοιπόν, έχουμε αμαρτήσει, ας δεηθούμε, να μας συγχωρηθούν όσα παραπτώματα έχουμε κάνει εξαιτίας των παρεισόδσεων του εχθρού...» (51:1). Και προσθέτει, ο Κύριος αρέσκειται στην συγχώρηση, γι' αυτό «...ας κατανοήσουμε, πως απέναντι σε όλη την δημιουργία Του είναι ανεκτικός...» (19:3).

Συνεχίζει δε ο Τερτυλλιανός την μικρή πραγματεία του με παραδείγματα από την Γραφή που αποδεικνύουν πόσο πρόθυμος είναι ο Κύριος να συγχωρεί. Και ολοκληρώνει: «Ευφραίνου αμαρτωλέ! Δες πόσο χαρμόσυνο γεγονός είναι η επιστροφή σου!» (8:3)

Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ

Το βάπτισμα είναι μόνο για όσους έχουν μετανοήσει:

«Η βάπτισμα δεν πρέπει να γίνεται επιπόλαια και βιαστικά. Πρέπει να έχει προηγηθεί μετάνοια που γίνεται φανερή με τη διόρθωση της ζωής.» (6:17)

Επειδή,

«Δεν βαπτίζομαστε για να σταματήσουμε να αμαρτάνουμε, αλλά γιατί έχουμε ήδη σταματήσει ν' αμαρτάνουμε. Η βάπτισμα σφραγίζει την πίστη. Η μετάνοια όμως είναι αυτή που αρχίζει και κατόπιν συστήνει την πίστη μας.» (6:16) η οποία δείχνει βέβαια τη γνησιότητα της μετανοιάς με την αλλαγή του χαρακτήρα μας.

Χωρίς την μετάνοια το βάπτισμα είναι ένα μπανιάρισμα, για το λόγο αυτό η προσευχή της Εκκλησίας για αυτούς που επρόκειτο να βαπτισθούν ήταν: «**Ο Κύριε Ιησού Χριστέ, ευλόγησε τους δούλους σου ώστε να μάθουν τη διδασκαλία της μετανοίας όπως πρέπει, να απαλλαγούν από την αμαρτία πριν τη βάπτισμα, και να μη χρειαστεί να μετανοήσουν ξανά.**» (7:1-2)

Και θα σωθεί ο άνθρωπος με μια τέτοια ενέργεια;

Ναι γιατί ο Ιδιος ο Θεός είπε: «Ζω εγώ λέγει Κύριος ... δεν θέλω τον θάνατο του αμαρτωλού, αλλά να επιστρέψει ο ασεβής από την οδό αυτού και να ζήσει ...» (ΙΕΖ., 33:11)

Και συμπληρώνει ο Τερτυλλιανός: «Μακάριοι εμείς που για χάρη μας ορκίζεται ο Θεός!» (4:8)

ενώ αντιθέτως, «Δυστυχής όποιος δεν πιστεύει στον Κύριο ακόμα και όταν Εκείνος ορκίζεται!» (4:8)

Η ΠΤΩΣΗ ΜΕΤΑ ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ

Σχετικά με αυτούς που μετανόησαν για την μετάνοια και το βαπτισμό τους, ας γνωρίζουν ότι: *«όποιος ευαρέστησε κατ' αρχάς το Θεό με τη μετάνοιά του, και κατόπιν μετανόησε γιά τη μετάνοιά του χαροποιώντας το διάβολο, γίνεται τόσο βδελυκτός στα μάτια του Θεού, όσο καλοδεχούμενος γίνεται από τον εχθρό ... Καλύτερα να μη δείχνουν καθόλου ευσέβεια, αν χρησιμοποιούν την ευσέβεια σαν πρόφαση για να προσβάλλουν τον Θεό.»* (5:9,13)

Επίσης να γνωρίζουν ότι: *«η επιστροφή του στον εχθρό γίνεται τώρα αιτία να δυναμώσει και να χαρεί ο Πονηρός, και να υπερηφανεύεται εναντίον του Θεού επειδή απέκτησε ζανά το θύμα που γιά λίγο είχε χάσει.»* (5:7)

Σχετικά με αυτούς που έπεσαν σε θανάσιμη αμαρτία μετά το βάπτισμα δηλώνει ότι είναι γνωστό ότι *«Η αμαρτία δεν πρέπει να επαναλαμβάνεται μετά τη μετάνοια»* διότι τότε δεν θα είχε κανένα νόημα το βάπτισμα *«εις άφεσιν αμαρτιών»*. Ετσι, *«δεν επιτρέπεται να την ακυρώσουμε επιστρέφοντας στην αμαρτία»* (5:1) Είναι ένδειξη ότι ο φόβος του Θεού έφυγε από εμάς:

«Γιατί αν ο λόγος που μετανόησες από τις αμαρτίες σου ήταν ότι άρχισες να φοβάσαι τον Κύριο, τι σε έκανε να σταματήσεις αυτό που είχες αρχίσει να κάνεις από φόβο, αν όχι το ότι σταμάτησες να φοβάσαι;» (5:3)

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Υπάρχει όμως μια δεύτερη μετάνοια σαν αυτή του ασώτου υιού που χρήζει ταπείνωσης, συντριβής και εξομολόγησης. *«Ταπεινώνοντας τον άνθρωπο, τον υψώνει. Είναι παράλογο να διστάζουμε μπροστά στη δεύτερη μετάνοια και την εξομολόγηση.»* (9:6)

Αυτή έχει παιδαγωγικό χαρακτήρα, *«κανείς δεν έχει περισσότερη πατρική αγάπη από τον Κύριο.»* (8:6)

Ο Ναβουχοδονόσωρ υπερηφανεύθηκε (ΔΑΝ. 4:30) και στη συνέχεια *«Επτά χρόνια πρόσφερε στον Κύριο τη μετάνοιά του μέσα στη βρωμιά»* (12:7) *«Αυτή την πράξη αποκαλούμε με το ελληνικό όνομα 'εξομολόγηση', και δεν είναι παρά η ομολογία των αμαρτιών μας στον Κύριο. Αυτό γίνεται, όχι γιά να γνωστοποιήσουμε στο Θεό αυτά που ήδη γνωρίζει, αλλά γιατί από την ομολογία μας προέρχεται η μετάνοια και η αποκατάσταση, αφού η μετάνοια είναι εκείνη που εξευμενίζει το Θεό.»* (9:2) Οι εξωτερικές εκδηλώσεις που συνοδεύουν την δεύτερη μετάνοια.

«Γι' αυτό τώρα νηστεύω και ταπεινώνω την ψυχή μου με τις κακουχίες, ώστε να συμφιλιωθώ και πάλι με τον Θεό, τον οποίον η αμαρτία μου προσέβαλε.» (11:3)

Πολλοί όμως ντρέπονται να επιστρέψουν και να εξομολογηθούν δημόσια ή σε κάποιο πνευματικό αδελφό ή λειτουργό την πτώση τους και μετά να πάρουν την τελευταία θέση.

«Υποθέτω πως τους ενδιαφέρει περισσότερο η υπόληψή τους παρά η σωτηρία τους.» (10:1) «Αλλά εσύ βρίσκεσαι ανάμεσα σε αδελφούς και συνδούλους, με τους οποίους έχεις τα πάντα κοινά: την ελπίδα, το φόβο, τη χαρά, τη θλίψη, το πένθος, γιατί έχετε το ίδιο Πνεύμα και τον ίδιο Κύριο και Πατέρα.» (10:4) «Όταν εκείνοι δακρύζουν γιά σένα ο Χριστός υποφέρει.» (10:6) «Είθε η κακία μας να μην είναι ανάλογη της καλωσύνης του Θεού και να μην αμαρτάνουμε τόσο συχνά όσο συγχωρούμεθα. Στην αντίθετη περίπτωση ο Θεός θα σταματήσει να μας συγχωρεί πριν εμείς αποφασίσουμε να σταματήσουμε την αμαρτία.» (7:4)

Έχεις μία ακόμη ευκαιρία.

«Τον προσέβαλλες μεν, αλλά μπορείς ακόμα να συμφιλιωθείς μαζί Του. Μπορείς να επανορθώσεις.» (7:14)

«Σκεφθήτε πόσο επικίνδυνο είναι να Τον περιφρονήσει κάποιος που Τον έχει γνωρίσει!» (5:4)

Έτσι, αν μετά το βάπτισμα ο άνθρωπος πέσει σε θανάσιμη αμαρτία, ο φιλεύσπαγγνος Πατέρας δίνει μια δεύτερη τελευταία ευκαιρία, όπως στον άσωτο υιό. Πρόκειται για μια ουσιαστική «επανάληψη και προσάξηση της χάριτος» (7:11).

Όσοι λοιπόν αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα την σωτηρία τους και τα πράγματα του Θεού,

«Κρατώντας την ανάμνηση του κινδύνου τιμούν τη χάρη που τους έκανε ο Θεός και τους έσωσε.» (7:5)

Αυτοί δε που μετανοούν και ξαναπέφτουν συνεχώς, είναι «υποκριτές που δε μπορούν να χωρίσουν από το διάβολο» (5:13)

Και αυτοί που δεν τους νοιάζει να μετανοήσουν για την πτώση τους μετά το βάπτισμα, λέγοντας «Φάγωμεν, πίωμεν, αύριο γαρ αποθνήσκωμεν.» (1 ΚΟΡ. 15[ΙΕ]:32)

«Έ τότε ας πάμε και σε θέρετρα γιά μπάνια, ας ξοδέψουμε και κάτι παραπάνω, ας παραγγείλουμε λιχουδιές και παλιό, καλό κρασί.» (11:3)

Την σύνοψη όλης της παραγματείας του *Περί Μετανοίας*, την δίνει ο ίδιος ο Τερτυλλιανός με μια μικρή φράση. «Να διστάζεις να ξαναπέσεις σε αμαρτία, ναι! Αλλά ποτέ μη διστάζεις να μετανοήσεις.» (7:13)

